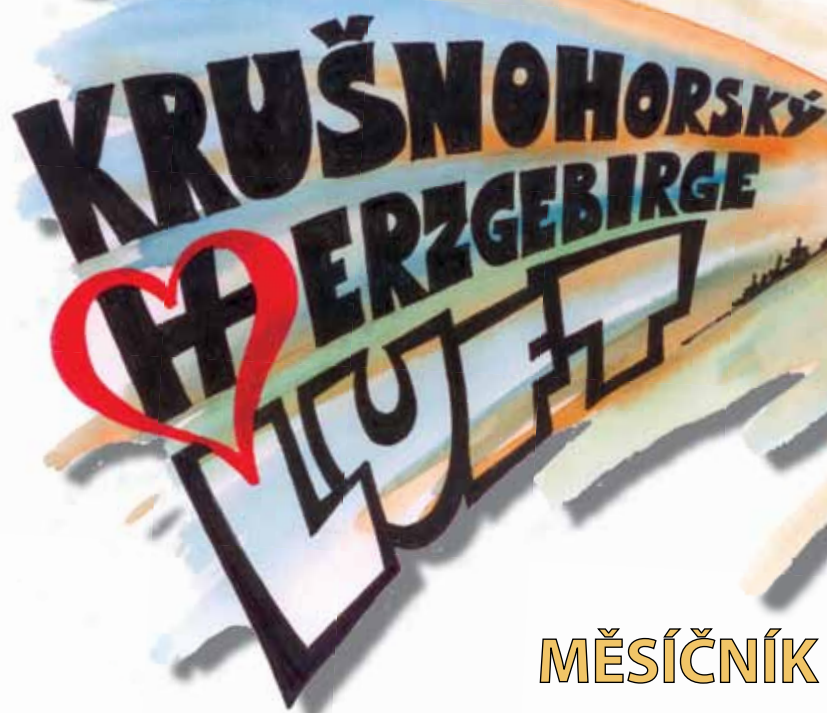

Ročník 3 / číslo 3
březen 2014

30,- Kč / 1,50 €
nebo výhodné předplatné

MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ

HORY – ZÁPAD

Z obsahu:

Nejdecká papírna
Čtěte na str. 10

**Rozhovor s Oldřichem Ježkem,
dlouholetým kronikářem
Jáchymova**
Čtěte na str. 12

**Přečerpávací elektrárna
v Markersbachu**
Čtěte na str. 20

**Krušnohorci
na ZOH v Soči**

O stoleté zimě, Soči i Ukrajině

Slavná stoletá zima pomalu neslavně končí, každý ji hodnotí podle svého. Provozovatelé lyžařských areálů a lyžníci rozmrzle, místní obyvatelstvo podle svého naturelu, globální oteplovači se zadostiučiněním a odborně na našich stránkách pozorovatel a počasový mág Rudolf Kovařík ze Šindelové.

Nesmíme ani zapomenout na právě skončenou „letně zimní“ olympiádu s krušnohorskými zástupci v Soči, které jsme požádali o hodnotici příspěvek. Škoda jen, že tam nekápala nějaká ta medaile tak, jak jsme prorokovali v minulém čísle u biatlonu. Nevadí, už jenom více než čtvrtstoletí trvající pravidelná účast našich krušnohorských sportovců na této vrcholné akci stojí jistě za pozornost.

Jinak poklidný tok života v regionu trochu rozčeřilo prorocké prohlášení pana prezidenta o další možné těžbě uranu u nás. Po konzultacích s trpaslíky ze starých důlních děl vás ale můžeme ubezpečit, že nebezpečí nehrozí. Jeho zásoby byly beze zbytku spotřebovány pro naplnění mírového programu v minulosti. Jediné snad těžba tzv. „počítačových kovů“, připravovaná v sousedním

Gabriela Soukalová a Petr Novák pod olympijskými kruhy

Sasku s přesahem k nám, může nějakou změnu v budoucnosti přinést.

Chceme vás ale ujistit, že tak jako přinášíme informace o naší minulosti a současném dění budeme všechny naše čtenáře pravidelně a včas seznamovat se vším, co nás může postihnout v budoucnu jak v pozitivním, tak negativním směru. Proto si nezapomeňte každý měsíc koupit Krušnohorský Luft – svůj zdroj informací.

A na závěr. Ačkoli jsme časopis z našeho malého „krušnohorského rybníka“, nelze nekomentovat to, co se děje v rozbouřeném „evropském

moři“ kolem nás. Ukrajina je sice kdesi daleko, přesto události, které se tam odehrávají v rámci soužití národů na území jednoho státu, nás nemohou nechat v klidu, i když paralela s lety 1938, 1945 a 1968 se všemi pro nás z toho vyplynulšími důsledky se může zdát pouze zdánlivá. Tato země a její problémy však nejsou tak daleko, abychom je pečlivě nesledovali s mrazením v zádech, ale naopak hodně blízko, aby se nás mohly, pokudikáté již v historii, v budoucnu bezprostředně dotknout.

Vaše redakční rada

Z obsahu / Aus dem Inhalt

Sport: Fantastické čtvrtstoletí krušnohorských lyžařů – běžců

Sport: Fantastische 25 Jahre der Erzgebirgslangläufer 3

Sport: Dámská jízda na Božím Daru

Sport: Der Damenlauf in Boží Dar 6

Aktuality: Stoneman přichází do Čech

Aktualität: Der Stoneman kommt nach Tschechien 7

Ze společnosti a kultury: Zajímavé kulturní a sportovní akce v regionu

Kultur und Gesellschaft: Interessante Kultur- und Sportveranstaltungen in der Region 8

Aktuality: Austrálie očima Krušnohorce

Aktualität: Australien aus der Sicht des Erzgebirgers . 9

Historie: Nejdecká papírna

Geschichte: Die Neudeker Papierfabrik 10

Rozhovor: S Oldřichem Ježkem, dlouholetým jáchymovským kronikářem

Gespräch: Mit Oldřich Ježek, dem langjährigen Chronisten von Joachimsthal 12

Hory a lidé: Vzpomínky jáchymovských havířů na „staré časy“

Gebirge und Leute: Erinnerungen

der Joachimsthaler Bergleute an „Alte Zeiten“ 15

Sport: Skicross v Krušných horách

Sport: Skicross im Erzgebirge 16

Historie: Milíře – zaniklá zemědělská a uhlířská obec

Geschichte: Kohling – die verschwundene Bauer- und Köhlergemeinde 18

Tip na výlet: Přecherpávací elektrárna Markersbach

Ausflugstipp: Das Pumpspeicherwerk Markersbach . 20

Historie: Historie bezpečnostních sborů na Nejdecku

Geschichte: Die Geschichte der Sicherheitsbehörden in Neudek 22

Historie: Četnictvo a policie v proměnách času

Geschichte: Gendarmerie und Polizei im Laufe der Zeit 24

Recept měsíce: Jelení kýta

Rezept des Monats: Hirschlegel 26

Zaručené počasí: Stoletá zima

Das Wetter: Der Winter des Jahrhunderts 27

Vážně nevážně: Dvanáct měsíčků

Ernsthaft unernsthaft: Über die zwölf Monate 28

**Ročník 3 / číslo 3
BŘEZEN 2014**

MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ HORY – ZÁPAD

Registrace MK ČR E 20467

Vydavatel KRUŠNOHORSKÝ

LUFT, o.p.s.

IČ 29160154

Ředitel Jiří Kupilík

Sídlo - Adresa redakce

Komenského 299, 362 37 Horní Blatná

Kontakt tel: 602 415 187

E-mail herzgebirgeluft@seznam.cz

www.krusnohorskyluft.cz

Bankovní účet 253184266 / 0300

IBAN: CZ53 0300 0000 0002 5318 4266

BIC: CEKOCZPP

Cena výtisku 30 Kč/ks

Předplatné pololetní

V místě distributora 150 Kč/6 ks

Poštou na doruč. adresu 300 Kč/6 ks

Do zahraničí poštou: 18 EUR/6 ks

Inzerce cena podle velikosti

a opakování tisku po dohodě

s vydavatelem 602 415 187

E-mail: herzgebirgeluft@seznam.cz

Redakční rada

Jiří Kupilík, Lenka Löfflerová,

Michal Urban, Pavel Andrš,

Karel Picura, Ulrich Möckel,

Eva Skalníková, Václav Kupilík,

Petr Mikšíček, Hanuš Hron

Logo Lenka Michaluková

Kulturní programy Jana Picurová

E-mail: picu.japicu@gmail.com

Sportovní programy

Eva Hejtmánková

E-mail: hejtmankova.eva@seznam.cz

Distributoři

Potůčky – Lenka Štrauchová

Horní Blatná – Eva Chlumská; U Gity

Pernink – U Patrika, Květinářství

Pernink – benzinová pumpa

Abertamy – Lenka Löfflerová; U Březiny

Abertamy – Maso Zacharda

Boží Dar – Jitka Peřina; Konzum Čáda

Pstruží – Anna Heranová

Merklin – Hedvika Roznerová

Nové Hamry – hotel Schwarz, Infocentrum

Vysoká Pec – Iva Hüttnerová

Nejdek – Alena Veselá, lékárna

Nejdek – Trafika, Hotel Anna

Tisová – Kukačka

Myslivci aj. – Ivana Pečimúthová

Lesná – Mgr. Dana Waldsteinová

K. Vary, Krymská-cestovka – Z.Štréblová

K. Vary, Krajská knihovna – infocentrum

Ostrov, Dům kultury – Infocentrum

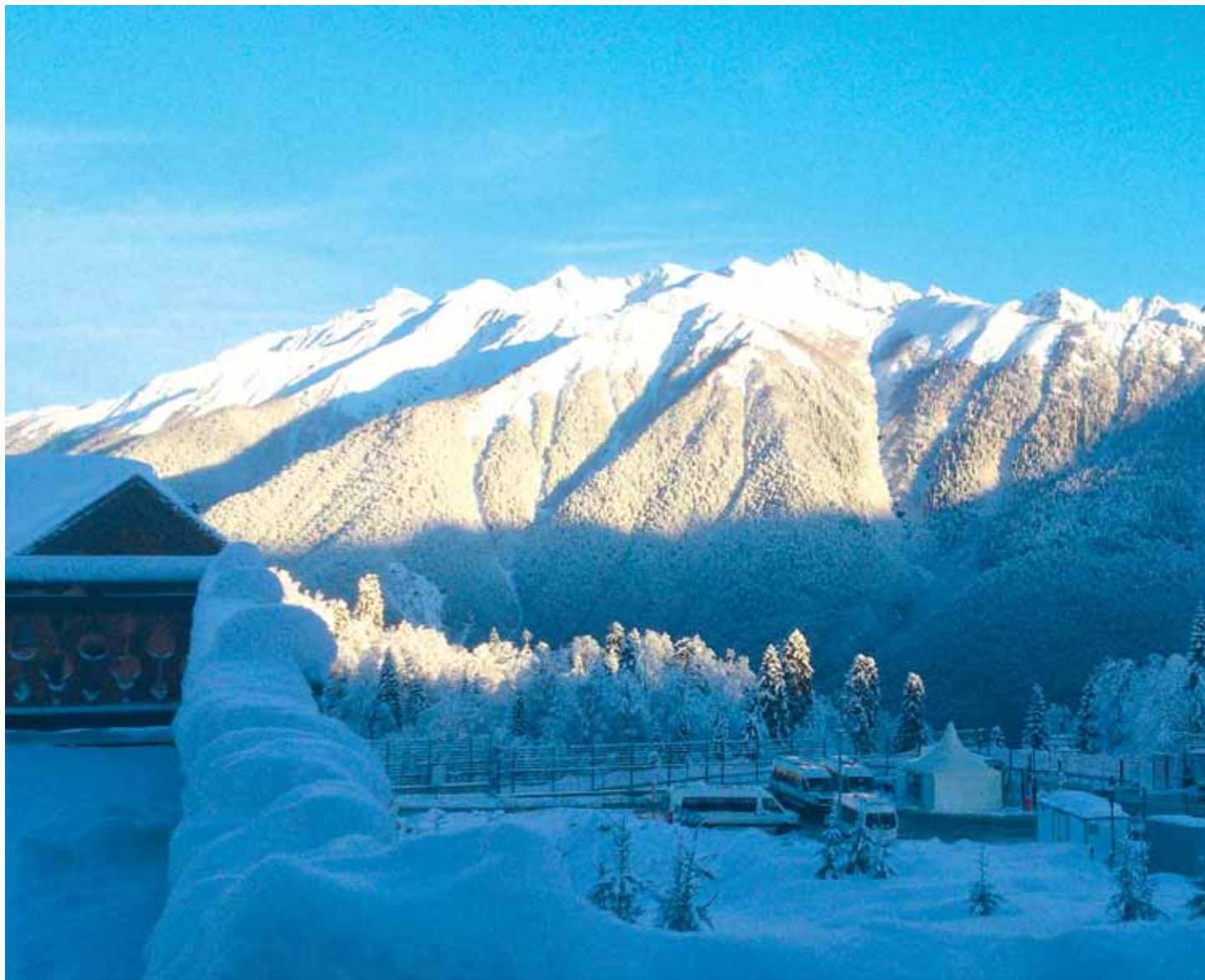
Další distributoři jsou vítáni!

Prodej – Infocentra v obcích

Náklad 850 kusů

Uzávěrka příspěvků do příštího vydání měsíčníku je 2. 4. 2014.

Fantastické čtvrtstoletí krušnohorských lyžařů – běžců

Kavkazské panorama (foto Petr Novák)

Zimní olympijské hry (ZOH) v Soči byly již osmou olympiádou v řadě, na které startovali odchovanci z české strany Krušných hor. Vše začalo v roce 1988, kdy na ZOH do Calgary odjeli Ivana Rádlová a Martin Petrásek. A od té doby pokračovala naše prezentace nepřetržitě na dalších sedmi ZOH. V roce 1990 do Albertville odjízďeli Iveta Knížková, Martin Petrásek, do Lillehammeru v roce 1994 Iveta Knížková, Eva Burešová a opět Martin Petrásek. Do Nagana 1998 již cestoval Lukáš Bauer a dopro-

vázela ho i Eva Burešová (Háková). V Salt Lake City 2002, Turíně 2006 a Vancouveru 2010 bylo složení krušnohorských reprezentantů vždy stejné: Lukáš Bauer a Milan Šperl. V Soči nastoupili zástupci hned tři – Petra Nováková z Nových Hamrů a Lukáš Bauer a Petr Novák z Božího Daru.

Jestli na tyto úspěchy naváže někdo z mladých perspektivních závodníků, ukáže až budoucnost. Držme jim palce.

Jan Novák

Redakce Luftu požádala krušnohorské zástupce, aby se podělili o své dojmy z olympiády s našimi čtenáři. Své zážitky přibližují Petra Nováková – závodnice, Lukáš Krejčí – trenér a servisman a Petr Mach – technický delegát FIS a člen Jury.

V ruksaku si ze Soči odvážím zážitky, zkušenosti, opálení a slušné výsledky

Petra Nováková se svým trenérem Lukášem Krejčím

Abych začala od začátku. Do Soči jsme cestovali prvním armádním letadlem 30. ledna. Takže jsme měli dost a dost času prozkoumat okolí kolem naší vesnice

a tratě. První dny byly ovšem trochu zmatené, protože se v horách usadila mlha a nebylo vidět pomalu na špičku nosu. Za tři dny se ale sluníčko vzpamatovalo a vykuk-

lo. Z Kavkazu mi spadla čelist, doslova. Opravdu nádherné hory, podobné Alpám, ale přesto trochu jiné. Byl prašan, ideální lyžování. Stadion jsme měli první dny téměř pro sebe. V průběhu olympiády se nám na trati ovšem vystřídal snad všechny druhy sněhu. O zábavu měl tedy servis postaráno, ale zvládl to na jedničku.

Těž jsem se těšila, že se podívám k moři, protože, řekněte, jedete na zimní olympiádu, a ona je u moře? Z naší Endurance Village jsme to však měli do Soči asi hodinu cesty autem. Takže jsem byla v nížině jen jeden večer v televizi, pak na závěrečný ceremoniál a při přiletu a odletu.

Trendem v této oblasti bylo cestování lanovkami. Z jednoho místa do druhého vedly i tři lanovky souběžně vedle sebe. Co jediné mi v Rusku chybělo, byl obyčejný chléb. Od první do poslední chvíle.

Ted' něco málo k závodům. Startovala jsem v běžeckém areálu Laura ve skiatlonu 7,5 + 7,5 km, ve volném sprintu a ve štafetě, v níž jsem jela třetí úsek. Nakonec v „maratonu“, na 30 km volně.

Do všech závodů jsem šla s vervou a bojovností. Těšila jsem se na ně, i když jsem si v jednom vybrala trochu smůly (ve volném sprintu ve čtvrtfinále Petra zlomila hned na startu hůl – pozn. redakce). Ona to možná nebyla až taková smůla, ale moje chyba. Ale byla jsem šíleně šťastná, že jsem postoupila do rozjžděk. To se totiž povedlo naposledy „Neumannce“ (Kateřině Neumannové – pozn. redakce).

Co mě uvádělo trochu do rozpaků v naší malé a krásné vesničce, bylo to, že tekla rezavá voda.

Jinak vše probíhalo v naprostém klidu a pořádku.

Zdravím teď již z tepla domova.

Pěťa (Petra Nováková)

Ze závodníka trenérem a servismanem

Náš servisní tým

Vrcholem letošní lyžařské sezóny byly ZOH v ruském Soči. Na ZOH jsem se vrátil po dvaceti letech. Moje první účast byla roku 1994 v Lillehammeru, a to v roli závodníka biatlonu. Tentokrát to bylo v roli trenéra reprezentačního družstva žen a servismana. Je to zcela rozdílné. Jako závodník jsem se staral v podstatě sám o sebe, šlo

tedy „pouze“ o to připravit se tak, abych podal, pokud možno, co nejlepší sportovní výkon. K tomu se dá připočítat pouze testování vlastních lyží.

Úloha trenéra je jasná a po jejím splnění jsem se přenesl do role servismana. V servisní buňce při testování lyží a vosků jsme strávili většinu času, každý den od

7 do 18 nebo 19 hodin. První týden panovalo chladné počasí, sněhové podmínky byly v podstatě stabilní, přesto bylo nezvyklé závodit na přírodním sněhu. Po většinu roku závodíme na umělém sněhu, který je při změnách teploty a vlhkosti vzduchu stabilnější. Přírodní sníh vydrží méně, rychle mění své vlastnosti a tím vznikají velké problémy při volbě vosků, prášků, urychlovačů a výběru vhodných lyží.

Od druhého týdne se značně oteplilo a nastaly velmi složité sněhové podmínky. Starty všech běžeckých závodů byly od 13. nebo 14. hodiny, tedy když slunce nejvíce páli, a to dále komplikovalo situaci servisu. Myslím však, že až na jeden závod, kdy „máza“ nebyla ideální, pracoval servisní tým dobře a závodníci byli spokojeni, což se nedalo říci o ostatních zemích. Vždy den předem jsme testovali lyže, připadající v úvahu pro nadcházející závod. Z řady párů jsme vybírali dva až čtyři pro možné použití v den závodu. Dále jsme zkoušeli vosky

a struktury skluznic. Při závodě klasickou technikou jsme testovali většinou osm variant stoupacích vosků, což prováděli zpočátku tři servismani, po vyřazení horších variant pokračovali dva. Skluzové vosky jsme testovali v několika skupinách. Deset až dvanáct fluorových prášků, čtyři až šest parafinů, poté čtyři až šest fluorových urychlovačů a dva až čtyři druhy struktur. Vše se zkouší zvlášť a nakonec se porovnávají vítězné prášky proti vítězným urychlovačům. Na vše bylo jako vždy málo času. Tlačili jsme se co nejbližší k času startu, aby podmínky byly pokud možno identické jako při závodu. Poté se samozřejmě musely vytestované „mázy“ nanést na vybrané lyže. Byl to boj s časem, zvláště když byla komplikovaná stoupací „máza“. Jak jsem však psal výše, myslím, že servisní tým pod vedením Jana Pešiny svou těžkou úlohu na ZOH v Soči zvládl, i když to rozhodně nebylo nic jednoduchého.

Lukáš Krejčí
foto Lukáš Sacher

Jak jsem to viděl

Počasí bylo opravdu nádherné

Za dobu své kariéry rozhodčího běhu na lyžích jsem absolvoval v různých pozicích mnoho soutěží – lokálních, národních i mezinárodních. A přestože jsem byl v Jury (nejvyšší soutěžní výbor, který dohlíží na regulérnost závodů a dodržování jejich pravidel – pozn. redakce) již na dvou mistrovstvích světa, nabídka účastnit se olympijských her, a to ve funkci technického delegáta, byla zcela novou příležitostí pro získání zkušeností. Všechny závody v běhu na lyžích jsou v mnohém podobné a každá úroveň má svá specifická úskalí a problémy. V čem tedy byly olympijské hry jiné?

Základním a prvním rozdílem je především přípravné období. První inspekci na olympijských tratích jsem absolvoval v listopadu 2011 a od toho okamžiku jsem se pravidelně prostřednictvím e-mailů účastnil příprav. Do olympijských her jsem byl v Soči ještě dvakrát – v listopadu 2012 na školení rozhodčích a v únoru 2013 na testovacím závodě.

Celkem jsem byl v Soči 21 dnů a po celou dobu mého pobytu vše fungovalo na jedničku. Pokud se vyskytly nějaké problémy, byly to pouze ojedinělé výpadky, jež byly rychle a efektivně řešeny. Na každém kroku člověk potkával příjemné a ochotné dobrovolníky. Doprava byla perfektní, ubytování sportovců i hostů velmi dobré a na vysoké úrovni. Ani se stravou nebyly v zásadě žádné problémy.

Bezpečnostní kontroly mě příjemně zaskočily. Vstupy do sportovních areálů a sportovních vesnic byly kontrolovány stejně jako na letištích (bezpečnostní rámy, RTG pro zavazadla apod.), což se děje na každých olympijských hrách. Nedocházelo ovšem k žádné šikaně či přehnaným prohlídkám, všichni byli vstřícní, milí a ochotní, i když z hlediska kontroly důslední. I množství bezpečnostních stanovišť bylo takové, že nedocházelo k frontám či zácpám.

Organizace sportovní části byla perfektní. Závodní týmy byly v Soči o týden dříve, nikdo si nestěžoval, všichni byli spokojeni a pro tratě měli pouze slova chvály. To bylo poprvé, co jsem se s něčím podobným setkal. Tratě byly jedny z nejhezčích, jaké jsem viděl, a také tým, který organizátoři pro práci na tratích připravili, byl skvělý. Šlo o zkušené pořadatele závodů

z celého Ruska, kteří rozuměli závodům v běhu na lyžích, a nebylo potřeba nic zdlouhavě vysvětlovat. Byli připraveni, všechno si dopředu vyzkoušeli a bylo vidět, že u práce přemýšlejí. Odesl jsem si ze spolupráce s nimi mnoho dobrých nápadů a zlepšováků, které se uplatní při pořádání závodů kdekoli jinde. Ředitel závodu Vjačeslav Vedenin byl ještě mladý kluk (30 let, jeho otec je olympijský šampion z roku 1972 v Sapporu), a přesto velmi schopný, situaci měl pevně v rukou.

I na počasí jsme měli štěstí. V noci mrzlo, přes den slunečno a každý si to užíval. I když 12 až 15 °C na slunci v době startu není obvyklé zimní počasí a pro závodníky to znamenalo zvýšené nároky na pitný režim. A neslo to s sebou i problémy s přípravou kvalitní trati. Aby trať příliš nezměkla a nebyla nebezpečná, používá se v takových-

to případech prostředků na zpevnění trati – slangově se hovoří o solení. Lze použít buď salmiak, močovinu, dusíkatá hnojiva, nebo sůl. Používala se čistá mořská sůl s hrubostí zrn 3 mm – čím větší zrna, tím hlubší promrznutí trati a delší účinek, ale také větší ztráta sněhu (při každém solení se o část sněhu přijde). Další výzvou byl správný okamžik pro použití soli. Aby bylo možné solit, musí být ve sněhu dostatek vody, tzn. musí být rozměklý. A to byl většinou klíčový problém. Po ránu byla trať zmrzlá a čekalo se, až slunce

Petr Mach v Soči beze sněhu

rozehřeje vrchní vrstvu. Tím se ale týmům zkrátil čas na přípravu. Ale nakonec se vše povedlo a trať byla pro všechny závody velmi kvalitní.

Tři týdny nejsou úplně málo, a protože se člověk pohybuje v omezené skupině lidí, hrozí ponorková nemoc. I v tomto ohledu jsem měl štěstí a Jury, která na olympijských hrách pracovala, fungovala jako sehraný tým. A to i v případech, kdy jsme řešili složité situace na hraně pravidel a nebylo lehké se rozhodnout. Takže nám tři týdny uběhly jako voda a na konci her jsme byli smutní, že už je to za námi.

Do města Soči (byli jsme v horách přibližně 55 km daleko) jsem se podíval pouze jednou a z jiných sportů jsem měl zprávy pouze z internetu a televize (výjimkou byl biatlon, který byl hned vedle našich tratí, a měl jsem tak možnost vidět část závodů). Jsem však velmi rád, že jsem se mohl olympijských her zúčastnit. Je to zážitek, na který se nezapomíná.

Petr Mach
foto archiv autora

Jury – Petr Mach druhý zprava

Dámská jízda na Božím Daru

Početně byly zastoupeny i gejši

Neděle 2. března připomínala na Božím Daru předjaří se zbytky sněhu. A tak pořadatelé „Dámské jízdy“ zvolili náhradní formu pohybu, místo lyží po svých, pěšky. Nutno dodat, že v jedenáctileté historii nešlo o jev nikterak mimořádný. Přesto i přes nepříznivé podmínky na letošní start závodu, konaného poprvé pod hlavičkou FIS a řízeného známým delegátem Petrem Machem, nastoupilo 115

účastnic z domova i ze zahraničí včetně dětí.

Akci tematicky zaměřenou na „řemesla“ pojaly přítomné dámy po svém. Ve startovním poli tak vedle uklízeček, zdravotních sester, pekařek, kuchařek či rádo-vých sester byly početně silně zastoupeny i gejši a představitelky nejstaršího řemesla. Překvapením byla i hojná účast komic a nechyběla ani hodinová manželka.

Pod bedlivým dohledem zástupkyň Českého olympijského výboru Květy Jeriové, předsedkyně komise fair play, a předsedkyně sportu žen Nadi Knoore a samozřejmě hlavní pořadatelky Jitky Peřina přišla nejprve na řadu společná rozcvička, která byla vzhledem ke zvolenému tématu ukončena písni práce.

Pak následoval společný slib závodníků a na závěr ostrý start závodu po jednotlivých kategoriích.

Nakonec i z mraku vyhlížející sluníčko bylo překvapeno tím, že dobrá zábava spojená s pohybem na čerstvém vzduchu z našich krásných Krušných hor nevymizela ani v dnešní době všeobecně „blbě nálady“.

Sláva vítězům, čest poraženým a chvála všem aktérům této povedené akce.

Jiří Kupilík

foto Kateřina Machová a Jiří Kupilík

Zleva Květa Jeriová, Jitka Peřina, Naďa Knoore s manželem a synem

Valentýn 2014 v Horní Blatné

Sobota 15. února byla v Horní Blatné ve znamení valentýnského veselí. Zábava, kterou uspořádal místní Sbor dobrovolných hasičů, se vydařila. Sál hotelu Modrá hvězda byl vzorně připraven a decentně vyzdoben symboly svátku zamilovaných. Pestrá, bohatá a krásně naaranžovaná tombola jistě přispěla ke spokojenosti návštěvníků a každý si snad nějakou tu výhru odnesl. Vřelý dík za to patří především četným sponzorům, příznivcům hornoblatenských hasičů. Bavili se všichni, a kdo přišel, nelitoval.

Robert Petro

Masopust pod taktovkou hasičů v Nových Hamrech

V sobotu 1. března uspořádali dobrovolní hasiči z Nových Hamrů v hotelu Seifert maškarní zábavu. Účast byla hojná, tombola bohatá a všichni se dobře bavili. Druhý den se konal dětský maškarní bál. Katka Říhová, Janička Rippelová, Pěťa Lipková a Eva Nováková připravily pro děti bohatý program. Hudbu obstaral Matěj Novák a Tomáš Lauber. Dostavilo se okolo padesáti dětí se svými rodiči v hezkých a nápaditých maskách, za což je čekala sladká odměna.

Chceme poděkovat všem, kteří se na obou akcích podíleli, a našim sponzorům – hotelu Schwarz, Skiareálu Plešivec, Pavlu Královi, ABC SKI Tomáše Naňky, Vladěce Svobodové, Evě Bourové, penzionu Hamrovka, členům HZS a ostatním Hamerákům. Díky hasičům Nové Hamry žijí.

Dagmar Maňasová

Bohatá tombola

Stoneman přichází do Čech

Úspěšné mountainbikové trasy budou i v Krušných horách

Roland Stauder se stříbrnou trofejí

Na začátku letošní cyklistické sezóny se Krušné hory stanou jedním z cyklistických top regionů světa: sportovní výzva „Stoneman Miriquidi“ bude i u nás.

Koncem února podepsali zástupci Tourismusverband Erzgebirge e.V. (TVE) s Rolandem Stauderem

a Saskými státními lesy smlouvu k realizaci projektu „Stoneman Miriquidi“. Na jejich základě zavědla Roland Stauder, bývalý profesionální cyklista a tvůrce cyklotras Stoneman v Dolomitech, svůj úspěšný koncept i v Krušných horách. Krušné hory se prosadily v konkurenci dalších tří uchazečů a vznikne zde jediná trasa Stoneman v Německu. Tím se náš region dostává mezi nejlepší cyklistické regiony světa. Stoneman Miriquidi bude slavnostně otevřen 24. května letošního roku v Oberwiesenthalu.

Trasy Stoneman mají svůj původ v Dolomitech v Itálii, v nejvýchodnější části Tyrolska.

Jejich krušnohorská varianta Stoneman Miriquidi bude představovat 163 kilometrů dlouhý okruh z a do Oberwiesenthalu, na němž je nutné zdolat devět vrcholů, z toho tři na české straně (Bärenstein, Pöhlberg, Scheibenberg, Rabenberg, Auersberg, Blatenský vrch, Plešivec, Klínovec a Fichtelberg). Celkem je tak třeba překonat 4 200 výškových metrů. Kdo trasu zvládne za jeden den, obdrží zlatou trofej, kdo za dva dny, získá stříbrnou, a kdo ke zdolání trasy bude potřebovat tři dny, bude se muset spokojit s bronzovou trofejí.

Projekt Stoneman není jen vyznačením další cyklotrasy, jde o komplexní marketingový projekt, do něhož budou zapojeni i ubytovatelé a poskytovatelé služeb v regionu. A jak říká Frank Vogel, hejtman kraje Erzgebirge a předseda TVE, Stoneman přinese nové impulsy pro letní turistickou sezonu a pomůže k prosazení Krušných hor jako cyklistického regionu i na mezinárodním poli.

Hlavním důvodem úspěchu Krušných hor v konkurenci s ostatními regiony bylo podle slov Rolanda Staudera nalezení spřízněných duší s nadšením pro věc v osobách

bývalého starosty Oberwiesenthalu Lutze Heinricha a starosty Božího Daru Jana Horníka. Oficiálním partnerem projektu na české straně je o.p.s. Montanregion Krušné hory – Erzgebirge. Veliký dík za vstřícný přístup a umožnění vedení tras v lesích patří podniku Lesy České republiky, s.p., a zejména jeho krajskému řediteli Miroslavu Roznerovi.

Karel Picura

Tisková konference k projektu se uskutečnila 26. února 2014 na Rabenbergu

Roland Stauder s navrhovatelem českých tras Martinem Jiskrou

Masopust z Rudného do Vysoké Pece

Masopust z Rudného do Vysoké Pece

V sobotu 15. února přesně ve dvě hodiny odpoledne se na otočce autobusu shromáždily masky, kterým starosta předal patřičně vyzdobený obecní „žezlo“ a s ním až do půlnoci i vládu nad vesnicí.

Masek bylo mnoho – smrtky, Žid, loupežník, čarodějnice, černoška... Veselý průvod obcházel domy a pod vedením Žida (J. Dvořáček) kontroloval hospodáře, jak jejich domácnosti přečkaly zimu. Masky odříkaly říkanku „Masopust, masopust, kobližky a masa kus, masopust, masopust, až to sníme, bude půst...“ a dostaly za to pohoštění – koláče, chlebičky, koblihy a jiné dobroty. Na vynikající makové koblihy u Obstů se bude dlouho vzpomínat! Kromě jídla se nalávalo i něco pro zahřátí, a tak byl průvod čím dál veselší. U každého domu masky za pohoštění pěkně zapívaly – pod vedením zkušeného harmonikáře Franty Severy. Někde se před domem chvíli i tančilo. Průvod masek došel navečer až do hospody. Ať žije masopust!

Barbora Kosíková

Doporučujeme kulturní, společenské a sportovní akce

Kulturní akce

- 29. 3. - XXI. Ples harmonie (GH Pupp; 20:00)
- 06. 4. - Vynášení Mořeny (Svatošské skály – u mostu; 15:00)
- 12. 4. - Dětská jarní a letní burza (Waldorfská základní škola Wlaštovka Karlovy Vary; 10:00–14:00)

Koncerty, divadla

- 15. 3. - Divokej Bill – Tour 2014 (Lidový dům Karlovy Vary; 20:00)
- 15. 3. - Kosheen (KV Arena, Karlovy Vary; 20:00)
- 18. 3. - Jan Škrdlík – violoncello, Šárka Besperátová – klavír (Městské kino Nejdek; 19:00)
- 19. 3. - Neřež (Husovka, Karlovy Vary; 19:30)
- 21. 3. - KSO: Mistrovské dirigování – Koncert ve spolupráci s Hudební vysokou školou v Zürichu (Lázně III., Karlovy Vary; 19:30)
- 22. 3. - RegionBeat (DK Ostrov; 15:00)
- 22. 3. - Keltská harfa (Klášteřínský kostel Zvěstování Panny Marie, Ostrov; 15:30)
- 22. 3. - Liwid (Husovka, Karlovy Vary; 19:30)
- 22. 3. - Ora pro nobis (Galerie umění, Karlovy Vary; 19:30)
- 29. 3. - Rocková oslava dne učitelů (Restaurace Kukačka, Nejdek; 20:00)
- 04. 4. - KSO: Perly romantismu (Lázně III., Karlovy Vary; 19:30)
- 09. 4. - Tři bratři v nesnázích aneb podivná rodinka (DK Ostrov; 19:30)
- 11. 4. - KSO: Noc české hudby (Lázně III., Karlovy Vary; 19:30)
- 15. 4. - Kubelíkovovo trio (Městské kino Nejdek; 19:00)

KONCERT

JANA ŠOUFLOVÁ
KELTSKÁ HARFA

KLÁŠTEŘNÍ KOSTEL ZVĚSTOVÁNÍ PANNY MARIE V OSTROVĚ

*Začíná keltské, středověké a renesanční písně
za doprovodu keltské harfy*

KLÁŠTEŘNÍ KOSTEL ZVĚSTOVÁNÍ PANNY MARIE V OSTROVĚ
sobota 22.03.2014 od 19:30 hod.
Vstupné: 10 Kč

Divadelní soubor Jirásek

Divadelní soubor Jirásek z Nejdku opakuje tolik úspěšnou hru z loňského roku od Joe DiPietra Potichu to neumím, jsem vášnivější, a to v Jáchymově 28. března v místním kulturním domě. Devátá repríza se uskuteční v Nejdku 12. dubna taktéž v kulturním domě. Na měsíc květen se připravuje premiéra nové hry Volá Melbourne od Artura Watkyna. Je to fraška o dvou dějstvích, kterou do češtiny volně přeložil J. Z. Novák. Soubor Jirásek se těší na vaši návštěvu.

repríza se uskuteční v Nejdku 12. dubna taktéž v kulturním domě. Na měsíc květen se připravuje premiéra nové hry Volá Melbourne od Artura Watkyna. Je to fraška o dvou dějstvích, kterou do češtiny volně přeložil J. Z. Novák. Soubor Jirásek se těší na vaši návštěvu.

Výstavy, přednášky

- 15. 3. - Ateliér Archa – Šití z cyklu maminka Země (lektorka Dagmar Kuncová, info a přihlášky na tel: 603 113 983, Waldorfská základní škola Wlaštovka Karlovy Vary; 9:00)
- 21. 3. - RNDr. Jiří Šafář: Gorily bez mlhy (Muzeum Karlovy Vary; 17:00)
- 22. 3. - Výstava rukavičkářství s ukázkami výroby – Živé muzeum (MÚ Abertamy; 13:00–17:00)
- 25. 3. - Mgr. Vladimír Melichar: Pozůstatky hornické činnosti v Krušných horách jako zajímavé biotopy rostlin a živočichů (Krajská knihovna Karlovy Vary; 16:30)
- 5. 4. - RNDr. Petr Rojík Ph.D.: Hornická minulost a výzvy dneška v (Pod-)krušnohoří (Muzeum Královská mincovna Jáchymov; 17:00)
- 5. 4. - Výstava rukavičkářství (MÚ Abertamy; 13:00–17:00)
- 17. 3. - 30. 4. - Krajiny a zátiší Milana Martinka (Fotogalerie Zelená sedma, Nejdek)
- 22. 3. - 11. 5. - Když vykvete Pampeklec (Klášteřínský kostel Zvěstování Panny Marie, Ostrov; vernisáž 17:00)
- 27. 3. - 27. 4. - Kočky a kočičky pro radost (Muzeum Nejdek; vernisáž 17:00)
- 27. 3. - 04. 5. - Oldřich Tichý: Jedním tahem těsně nad zemí (Galerie umění, Karlovy Vary; vernisáž 17:00)
- 27. 3. - 04. 5. - Pavel Besta: Dotýkání (Galerie umění, Karlovy Vary; vernisáž 17:00)
- do 23. 3. - Miroslav Štolfa: Mezi tvarem a barvou (Galerie umění Karlovy Vary)
- do 30. 3. - Peter Kozma: fotografie (Interaktivní galerie Becherova vila, Karlovy Vary)
- do 06. 4. - Poznávej se (Muzeum Karlovy Vary)
- do 30. 4. - Pohled do minulosti (Galerie @, Nejdek)

Kina

- 22. 3. - Hořící keř (Kino Pernink; 18:00)
- 29. 3. - Rivalové (Kino Pernink; 18:00)

- 15.–16. 3. - Závody s ČT Sport na vrchol – Skicross (Skiareál Plešivec)

Karlovy Vary, 18. 2. 2014

Zima v Krušných horách na starých pohlednicích

Michal Urban a staré pohlednice

ným dokladem toho, jakým způsobem se v Krušných horách dříve běžně žilo a jak se za poslední století změnila zdejší krajina. O tom se lze přesvědčit i na výstavě, jež probíhá do 27. března v karlovarské krajské knihovně a od 1. dubna bude instalována na Krajském úřadu Karlovarského kraje a v květnu v Královské mincovně v Jáchymově. Termíny dalších přednášek z tohoto cyklu naleznete na straně 8.

V další přednášce z cyklu Krušné hory – malé pohoří světového významu, pořádaného Krajským úřadem Karlovarského kraje ve spolupráci s Krajskou knihovnou Karlovy Vary, Muzeem Karlovy Vary a o. p. s. Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, seznámil člen redakční rady Luftu Michal Urban přítomné posluchače se zimou v Krušných horách na starých pohlednicích. Padla také jména nejznámějších místních fotografů – Ruperta Fuchse z Nových Hamrů (20. a 30. léta minulého století) a Alexandra Wüsta z Abertam, který fotografoval už i před první světovou válkou a následně ve 20. letech minulého století.

Už více než sto let patří ke Krušným horám neodmyslitelně i zimní sporty. Jejich počátky půvabně zobrazují dobové pohlednice, které začaly být ve velkém vydávány právě v době, kdy se v Krušných horách začal rozvíjet turistický ruch a kdy se v nich objevili první lyžaři, sánkaři či skokani na lyžích.

Ukazují například první sjezdy z Klínovce na rohačkách, jež zde byly zavedeny v roce 1904, jakou výzbroj a výstroj používali lyžaři před sto lety nebo jak vypadaly začátky krušnohorského skokanského sportu, který své největší úspěchy slavil v době mezi světovými válkami zvláště v Perninku. Staré pohlednice jsou také cen-

text a foto: Jiří Kupilík

Horní Blatná, 1. 3. 2014

Austrálie očima Krušnohorce a jeho přítele Horáce

Sál restaurace Modrá hvězda

Vít Moudrý o Austrálii

Na kontinentu žije zhruba 30 nejjedovatějších druhů živočichů, vyskytujících se na zeměkouli. Uvnitř kontinentu je buš, kterou však většina Australanů během svého života ani nenavštíví. I přes tyto nepříznivé podmínky je Austrálie kultivovanou, řádně spravovanou a pohodovou zemí. Toto přesvědčení vyzařovalo z celého vyprávění našich cestovatelů, kteří projeli Austrálii autem z jihu na sever.

Slibně znějící akce naplnila v sobotu 1. března sál restaurace Modrá Hvězda v Horní Blatné. Kdo přišel, neprohloupil. Večer byl nabit promítáním fotografií s poutavým vyprávěním o zážitcích z cesty po Austrálii, kterou absolvovali rodiny Petra Maglii a Vítka Moudrého.

Austrálie je rozlohou větší než střední Evropa, a přitom má pouhých 22 milionů obyvatel, kteří žijí převážně na východním pobřeží.

Karel Picura
foto Petr Maglia

Pernink, 1. 3. 2014

Reprezentační ples v KC Krušnohorka

První sobotu v březnu pořádala obec Pernink již 4. reprezentační ples. Hlavní sál Komunitního centra Krušnohorka se naplnil do posledního místečka. Byl připraven bohatý program, v němž se představili tanečníci z tanečního klubu BEST Karlovy Vary, mažoretky pod vedením Evy Žilákové, holčičky ze Základní školy a mateřské školky Pernink pod vedením paní učitelky Ilony Höhnlové. Dalším zpestřením bylo vystoupení na skákacích botách Hop-sej a půlnoční překvapení „Možná přijde i Helena...“. K tanci i poslechu hrála karlovarská skupina Alfa sextet. O bohatou tombolu se postarala nejen obec Pernink, ale také štědrí sponzoři. Akce se velmi vydařila i díky všem, kteří se podíleli na její organizaci. Příští rok se zase těšíme na shledanou.

Jitka Tůmová

Děvčátka z pernínské základní školy sklídila aplaus

Vystoupení na skákacích botách

Nejdecká papírna

Papírny neodmyslitelně patří ke Krušným horám, výroby papíru vznikaly u každého většího potoka či řeky. Na Nejdecku existovaly v minulosti papírny na řadě míst, z těch nejznámějších stojí za zmínku ty v Potůčkách, Pstruží či Nejdku.

O nejdecké papírně bylo již psáno krátce v Luftu v červnu 2013 v souvislosti s povodní v roce 1961, kdy v areálu působila chemická úprava uranové rudy. Ovšem předtím, než provoz převzaly Jáchymovské doly, zde fungovala po dlouhá léta papírna.

Její začátky spadají do 80. let 19. století. Na podzim 1883 bylo na místě staré drátovny, tj. při silnici z Nejdku do Nových Hamrů, započato se stavbou nejdecké strojní papírny. Do provozu byla uvedena 25. ledna 1885. Podnik pak byl od roku 1904 majetkem průmyslníka a švédského konzula Karla Neufeldta z Vídně, který zde v roce 1914 zaměstnával 250 dělníků. Papírna byla vybavena třemi papírenskými stroji, z nichž větší vyráběl buničitý a středně jemný papír, menší stroj pak psací papír, ale také kvalitní papír k tisku platidel řady zemí (například německých, francouzských, britských a později i československých). Nejrychlejší stroj produkoval obyčejný balicí papír. Pohon strojů a vytápění sušících válců bylo zajištěno vodní turbínou a parním strojem. Dřevovinu firma odbírala z nedaleké brusírny dřeva

Papírna před první světovou válkou...

v údolí Rolavy, avšak buničinu nakupovala až ve slovenských celulózkách. Roční výroba všech druhů papírů představovala přibližně 250 vagonů, které mířily zejména na domácí trhy.

V roce 1918 přešla papírna do majetku akciové společnosti „Hanf-, Jute- und Textilindustrie“, která ji koupila k zajištění papíru pro přádelny. Továrna byla v jejím vlastnictví do roku 1923 a během této doby prošla významnými stavebními úpravami a rekonstrukcemi strojního zařízení – k pohonu strojů byl také zaveden elektrický

proud. Papírna byla též vybavena moderní vytápěcí soustavou, elektrické motory nahradily diesellové. V dubnu 1923 došlo k opětné změ-

K papírně byla krátce po vzniku železnice Karlovy Vary – Johannegeorgenstadt na konci 19. století zřízena vlečka, jež odbočo-

Celkový záběr na továrnu v roce 1932. Počátkem 30. let továrna rozšířena o přístavbu (zcela vpravo)

ně vlastníka, kterým se stala firma Alois Wiesner z Prahy s kapitálem 7 milionů Kč; k samotné továrně náležely tehdy pozemky o rozloze více než 4 ha. Od té doby se také užíval název Akciová společnost Nýdecké papírny (v němčině Neudeker Papierfabrik, A.G.). Papírna po dobu své existence prosperovala a neohrozila ji ani světová krize ve 30. letech 20. století.

vala z trati těsně za ocelovým mostem přes Rolavu u vysokopecké pily a vedla 200 metrů dlouhým spádem o 39 promilích. Suroviny pro výrobu se tak dopravovaly výhradně po železnici. Často byla zátěž pro závod tak velká, že se musela v Nejdku k vlaku přidávat další lokomotiva, poněvadž jen jediná nestačila na odvoz všech vagonů.

V popředí železniční zastávka Vysoká Pec, vlevo ředitelská vila s rozsáhlou zahradou, vpravo papírna (foto Rupert Fuchs, cca 1930)

...a z dnešního pohledu

Vzhledem k tomu, že mezi spoluvlastníky papírny byli Češi a Židé, záhy po Mnichovu 1938 došlo k arizaci – zavedení nucené správy nad majetkem a jmenování Ing. Viktora Pohla, dosavadního ředitele papírny, komisařským správcem, jenž byl nakonec pověřen i provedením likvidace továrny na sklonku 2. světové války. Německé orgány nechaly strojní zařízení demontovat a začátkem roku 1945 odvézt na neznámé místo.

Po válce patřila budova pod správu vojenských úřadů a skladoval se zde letecký materiál, název provozu zněl Ústřední letecký sklad – pobočka Nejdek. V roce 1949 došlo k likvidaci skladů a objekty převzal n. p. Chemo-droga, rovněž ke skladovým účelům. V roce 1952 převzal areál n. p. Jáchymovské doly a značnými finančními náklady zrekonstruoval budovy a vybavil je strojním zařízením. Do provozu zde byla

uvedena jako první svého druhu v Československu hydrometalurgická, tj. chemická úprava rudy, jež spočívala ve vyloužení ura-

Při složitém procesu zpracování rudniny se používalo také černé uhlí z trutnovského revíru, které se vyznačovalo významnou radioaktivní příměsí. Úpravna fungovala ve třisměnném provozu, areál byl přísně střežen závodní stráží a pohyb osob regulován bezpečnostními opatřeními. V polovině 50. let pracovalo v úpravně i přes 700 zaměstnanců a v různých technických pozicích dvě desítky sovětských občanů. Úpravna byla po celou dobu svého trvání konfrontována s kvalitou odpadních vod. Pod závodem vznikly kalové nádrže, jimiž voda prosakovala. Nejhorší však přišlo při červnové povodni 1961, kdy se kalojemy protrhly (viz Luft 6/2013).

Pro ukládání kalů v Nových Hamrech se neúspěšně zkoušela i lanovka, po níž jsou u železniční trati v km 24 znatelné betonové sloupky.

Závod fungoval do roku 1964 a demolice všech objektů (včetně těch, jež patřily původní papírně) spolu s demontáží železniční vlečky

Tudy dříve jezdil vlak...

nu v kyselinách a jeho převedení do podoby koncentráту. Vlečka byla nově rozšířena o třetí kolej, zároveň byla zrušena točna. Ruda se přivážela v železničních vagoních, výjimečně automobily, a to ze všech těžebních oblastí, zejména z Potůčků, Zadního Chodova, Horního Slavkova a Jáchymova.

ky proběhly o rok později. Celý prostor byl asanován a zrekultivován.

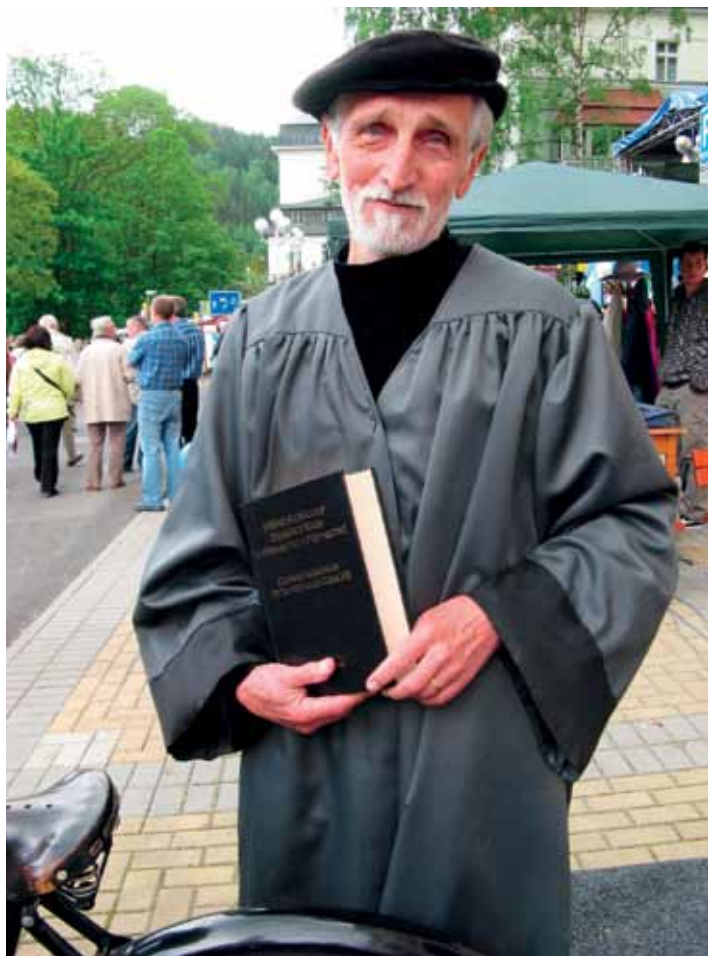
I po desítkách let od ukončení provozu úpravny jsou v krajině viditelné rozvaliny základů budov, kalojemy zarůstající dřevinami i těleso někdejší vlečky.

text a foto: Pavel Andrš

Návštěvník narazí v areálu ještě nyní na řadu pozůstatků budov

Domov jsem poznal až v Jáchymově,

Oldřich Ježek alias Georgius Agricola i s Agricolovým slavným spisem Dva náct knih o hornictví při oslavě 100. výročí otevření lázeňského hotelu Radium Palace v roce 2012

Než se ocitl v Jáchymově, prošel řadou míst na Moravě, Podkarpatské Rusi i jinde v Čechách. V Jáchymově však nyní dlouholetý kronikář města a znalec místní historie Oldřich Ježek žije už od roku 1945, a je tak pamětníkem všech jeho poválečných vzestupů a pádů.

Co předcházelo vašemu seznámení s Jáchymovem?

Narodil jsem se ve Frýdku, ale tam jsme byli jen krátce, potom naše rodina žila v Karvině, kde měl táta v nájmu hospodu. Byly to těžké časy na počátku třicátých let a táta tehdy dostal nabídku, aby šel pracovat na Podkarpatskou Rus, kterou znal už za svobodna a kde se také seznámil s maminkou. Na Podkarpatské Rusi pak pracoval jako vrchní číšník v lázeňské restauraci ve Slatině (dnes Solotvyno, pozn. red.) a já jsem zde

začal chodit do zbrusu nově postavené Masarykovy školy. Táta byl francouzský legionář a velký Masa-

S maminkou v 30. letech na Podkarpatské Rusi

S rodiči před otcovou hospodou v Jáchymově v roce 1947

rykovec, a když přišel v roce 1938 Mnichov, vzal ze zdi svou legionářskou fotografii a rozšlapal ji, protože Mnichovskou dohodu bral jako obrovskou zradu. Po 15. březnu 1939 jsme museli z Podkarpatské Rusi utéct, protože podobně jako Němci zabírali větší část republiky, tam to byli Maďaři. Díky tomu, že existovala Malá dohoda mezi Rumunskem, Jugoslávií a Československem, přešli jsme s tím, co jsme pobrali, přes Tisu do sousedního rumunského Sighetu a pak jsme se přes celé Rumunsko, Jugoslávii, Vídeň a Moravu dostali na Náchodsko, odkud otec pocházel. Brzy však díky známostem ze Slatiny, kde v tamějších solných dolech pracovalo před válkou i mnoho

odborníků z Příbrami, dostal místo kantýnského na příbramské stříbrné huti a zde jsme strávili celou dobu války. Ta parta lidí od dolů pak tátu přesvědčila, abychom se z Příbrami přestěhovali do Jáchymova. Poprvé jsem se do Krušných hor dostal v srpnu 1945.

Jaké byly vaše první jáchymovské dojmy?

Táta dostal nabídku vybrat si v Jáchymově některou prázdnou restauraci. Zalíbila se mu restaurace uprostřed města naproti někdejšímu pivovaru, kde byl sál s kulečníkem, pódium s klavírem a klubovní místnost, kde se scházely různé spolky a dalo se tam i tancovat. Do Jáchymova jsme se nastěhovali v září 1945 a maminka, když náš nový domov poprvé uviděla, se rozplakala. Táta si totiž neuvědomil, že voda byla jediná ve výčepu, v kuchyni a v patře na chodbě a záchody byly jen suché. Na to už jsme z Podkarpatské Rusi ani z Příbrami nebyli zvyklí.

Vám tehdy nebylo ani patnáct. Co škola?

Ještě v Příbrami jsem udělal zkoušky do učitelského ústavu, ale z Jáchymova byl nejbližší učitelský ústav v Žatci, kde jsem se po zrušení těchto ústavů stal sextánem reálného gymnázia. Doma jsem býval jen o Dušičkách, Velikonocích, Vánocích a velkých prázdninách, a Jáchymov jsem tak poznával především v létě.

říká bývalý jáchymovský kronikář Oldřich Ježek

Jak na Jáchymov té doby vzpomínáte?

Pamatuji, že zde byla velmi aktivní parta lidí, kteří se znali již zminula a snažili se pořád něco dělat. Hráli ochotnické divadlo, loutkové divadlo, dělali všechno možné. Když se objevily uranové doly, začalo se všechno měnit. Už od roku 1946 zde byly zajatecké tábory pro německé vězně a někdy v létě 1947 se začala situace přiořďovat i jinak, už nebylo možné chodit všude tam, kam člověk chtěl. Táta jako Masarykovec věřil, že se situaci podaří ukořistovat, věřil Janu Masarykovi, který byl čestným občanem Jáchymova a v roce 1946 při návštěvě města řekl, že jáchymovský uran by měl být vždy využíván jen pro zdravotní

Do jaké míry lidé v Jáchymově věděli o trestaneckých lágrech při uranových dolech a otřesných poměrech v nich?

Že tady byli po válce němečtí váleční zajatci, se vědělo. Pokud jde o pozdější tábory nucených prací a nápravně pracovní tábory, samozřejmě i o nich se vědělo, ale informací bylo málo a lhal bych, kdybych řekl, že se o tom příliš mluvilo, spíše šlo o různou šeptandu. Jednotlivé šachty měly patronát nad prvním nebo druhým stupněm jáchymovské základní školy, a když jsem s dětmi chodil na šachty zpívat, odsouzené jsem tam vídal. Na první pohled bylo často znát, že nejde o žádné vrahy. Popis toho, jak to v jáchymovských lágrech vypadalo, však podal až

Vystoupení pěveckého sboru jáchymovské školy (asi 1965)

účely, pro pomoc lidem. O smlouvě o těžbě a odbytu uranu, kterou Československo podepsalo se Sovětským svazem již koncem roku 1945, v té době nikdo z běžných lidí nevěděl. Další zlom pak nastal po Únoru 1948. Táto v roce 1949 řekl, že pokud chce provozovat dál restauraci, musí jít pod komunální služby, což ale odmítl, a hospodu mu vzali. Když jsem v roce 1949 maturoval, pracoval již v kantýně v Horním Žďáru a poté začal dělat nákupčího pro Jáchymovské doly a rozvážel materiál po šachtách. Maminka pracovala jako kuchařka v tabákové továrně, jejíž objekt ovšem potom začal sloužit pro potřeby ředitelství Jáchymovských dolů.

v 60. letech ve svých románech Karel Pecka. A bylo pro nás překvapením, když po roce 1989 bylo uvedeno, jak velké množství politických vězňů v Jáchymově vlastně bylo. Mnozí z nich byli odsouzeni za nesmyslné skutky, jen aby byly naplněny potřebné počty horníků.

V 50. a 60. letech, dokud fungovaly uranové doly, měli zdejší civilní zaměstnanci na tu dobu obrovské příjmy. Projevovalo se to i bujarým nočním životem?

Neřekl bych, že šlo o bujarý noční život. V horní části města naproti radnici byla přestupní stanice jáchymovských autobusů, jezdily tam autobusy, které rozvážely zaměst-

Oldřich Ježek jako rozhodčí lyžařského závodu v Jáchymově (po roce 1968)

nance na šachty. Tam, u Hornického domu, to hučelo ve dne v noci. Živo bylo před šichtou i po šichtě také v Lidovém domě při cestě na Panoramu, kde byla také šachta. Já si ale pamatuji, že za nočním životem, hazardem a prostitutkami se jezdilo hlavně do Karlových Varů. Ve Žďáru bydlel jeden horník, který si na cestu do Varů objednával pravidelně taxi, ale když jel zpátky, byl rád, že měl na autobus. Takových lidí bylo dost. Byly tady ale také stovky chlapů, kteří makali proto, aby postavili někde barák. Málokdo z nich si to ovšem užil, protože vysoké výdělky byly vykoupeny zdravím, mnoho horníků umřelo na následky radioaktivního záření. Radioaktivita se začala více sledovat, až když se v Jáchymově zřídil Ústav národního zdraví.

V Jáchymově však panoval také pestrý kulturní život. Hned po válce

vznikl ochotnický soubor Čapek, během roku bývalo i několik premiér. Hrály se samozřejmě i věci poplatné době, ale zaměstnanci Jáchymovských dolů nastudovali třeba i Lucernu. V Hornickém domě bylo jedno z prvních širokoúhlých kin v karlovarském okrese, kde se promítaly nejnovější filmy, protože doly si vyjednaly, aby filmy, které šly na festivalu ve Varech, šly tady také.

Kdy jste se na Jáchymovsku objevil jako učitel?

Učit jsem začal ještě jako student pražské pedagogické fakulty. Protože v té době bylo málo kantorů, už po roce studia mi řekli, že půjdu učit a školu si budu dodělávat dálkově. Na své přání jsem v roce 1950 dostal umístěnkou do tehdejšího jáchymovského okresu, a protože jsem chtěl učit na druhém stupni, stal se mou první štací Krásný Les. Pan řídící tam učil první až třetí ročník a já dostal na starost čtvrtý až osmý. Nebylo mi ještě dvacet a ve třídě jsem měl i patnáctileté žáky... Školní inspektoři chodili do Krásného Lesa pěšky až z Ostrova. Říkali mi, že když přesvědčím rodiče, aby jejich děti chodily do ostrovské měšťanky, budu pak v Ostrově učit. Víc než moje agitace asi pomohlo to, že Jáchymovské doly zavedly v té době autobusovou dopravu, protože potřebovaly svázet chlapy z kopců na šachty a i děti se těmito autobusy mohly dostat do Ostrova do školy. V Ostrově jsem učil rok a studia jsem pak dokončoval jako učitel málotřídních škol v Suché a Horním Žďáru a jako ředitel

Za závod v běhu do vrchu na Panoramu obdržel Oldřich Ježek v roce 1975 medaili pro nejstaršího účastníka

Při besedě v Ostrově

národní školy v Jáchymově. Po návratu z vojny jsem od školního roku 1957/58 působil jako zástupce ředitele nově otevřené základní školy v Husově ulici.

Po roce 1968 jste ovšem musel post ředitele i školství vůbec opustit...

Na jaře 1968 jsme si mysleli, že se situace v zemi pohne kupředu. V březnu 1968 založil někdejší ředitel jáchymovského muzea dr. Jan Urban na utajeném setkání pracovníků školství a kultury Klub přátel Jáchymova. Už tehdy kamarádil s Karlem Peckou, chystali se, že budou točit film podle Horečky. Na škole jsme na schůzi ROH, kde byli i straníci, podepsali dokument 2 000 slov. Nikoho z nás nenapadlo, že by někdo kvůli tomu mohl přijít o místo, panovalo bezhlavé nadšení. Spolu s asi padesáti dalšími kantory z Karlovarska mě pak ale ze školství vyhodili a pracoval jsem v Jitoně a ve Škodovce. Až v roce 1980 jsem se díky tehdejšímu řediteli školy a tomu, že se ve městě vyměnilo vedení, mohl do školy vrátit.

Tehdy jste také začal pracovat jako kronikář města. Jak k tomu došlo?

Povinností ředitele školy bylo i vést kroniku, a protože kantorka, která to do té doby dělala, odešla a já jsem se o historii města zajímal již předtím, pověřil mě ředitel, abych kroniku vedl. Prvním člověkem, díky němuž mě jáchymovská historie zaujala, byla již po válce paní učitelka Anna Šelová, která byla i správkyní tehdejšího městského muzea a autorkou první české psané kroniky Jáchymova a seznámila mě s řadou historických exponátů

včetně klobouku pastora Mathesia z 16. století. Oči mi pak otevřel a s prací kronikáře nesmírně pomohl především můj přítel dr. Jan Urban, který mi i po své emigraci posílal překlady řady historických podkladů včetně Mathesiovy kroniky a navedl mě například i ke studiu Agricolyových spisů. Můj první zápis v kronice pochází z roku 1980 a vedl jsem ji až do roku 2006. Zastával jsem přitom názor, že osoba kronikáře by v kronice měla být znát, že by se kronikář měl vyjadřovat i k dění kolem sebe. Kromě událostí ve městě jsem proto zaznamenával i celorepublikové a mezinárodní informace. Nashromážděné podklady jsem pak zapisoval do kroniky o prázdninách zpětně za celý rok. Jako kronikář jsem se často zúčastňoval i besed s občany, obcházel jsem místní pamětníky.

Po roce 1990 jste ještě jednou působil ve funkci ředitele základní školy. Byla situace ve školství výrazně odlišná od té v 60. letech?

Jako ředitel jsem po roce 1990 pracoval ještě dva roky, ale poté jsem odešel do důchodu, protože se mi situace přestávala líbit. Oproti 60. létům nastaly skutečně velké změny. Tehdy měla škola 400 dětí, probíhalo zde diferencované vyučování, měli jsme odborné pracovníky, byla zde parta nadšených kantorů. Za pomoci národního výboru, rodičovského sdružení i dětí jsme vybudovali hřiště a v Jáchymově se uskutečnila první dětská lehkooctická olympiáda. Dnes je škola sice nádherně vybavená, ale děti se tu učí jen kolem stovky a šedesát sedmdesát jich denně dojíždí do Ostrova. Rodiče to zdůvodňují poměry ve městě a zdejší sociální situací, ale tím se zároveň zhoršuje úroveň školy, protože kde je málo dětí, nemohou být všichni kantori kvalifikovaní. Učitelé ve škole takřka nejsou místní. Je to asi staromilské, ale kantori stejně jako doktoři a další profese podle mě k městu patří, ta sounáležitost s místem by zde měla být.

Když se díváte na neutěšený stav některých jáchymovských kulturních památek a proluky po zbouřaných historických domech, jak to vnímáte?

Bourání začalo už v 60. letech, když lidé po skončení těžby od-

Při oslavách 500. výročí narození jáchymovského pastora Johanna Mathesia v roce 2004

cházel na Příbramsko nebo do Ostrova. Po roce 1969 získaly stovky lidí ubytování v moderním sídlišti, jenže kdo měl pak bydlet ve starých domech? Když doly skončily, Jáchymov přestal být centrem regionu, tím se stal Ostrov, kam odešla i střední sociální vrstva, inženýři, doktoři. V Jáchymově zůstali lidé nižší třídy, což poznamenalo i obchodní síť. Totéž se ale opakovalo po roce 1989. Lidé tady začali podnikat, vzniklo mnoho obchůdků a provozoven, ale pak se v Ostrově se vybudovaly supermarkety a obchody v Jáchymově se zase začaly zavírat.

Po roce 1989 jsem chodil do komise, která posuzovala, které domy by měly být zachovány. Někteří noví majitelé domů si však počínali naprosto spekulativně, samospráva proti nim byla bezmocná. Na druhé straně jsou zde nadšenci, kteří domy postupně krásně opravují. Jestliže se ale začne s opravami, je nutné vědět, co bude s objektem dál. Je hrozné vidět, když se opravené domy nevyužívají a začínají zase chátrat.

Co byste popřál Jáchymovu, který za dva roky oslaví 500 let své existence, do budoucna?

Přál bych mu především, aby zde dále žily lázně, protože to je životaschopný prvek. Když se podíváte, kolik bylo v minulosti v Jáchymově drobných průmyslových podniků, které dávaly lidem pracovní příležitost, přál bych městu a celým Krušným horám, aby se našli podnikatelé, kteří jsou s krajem srostlí a dokážou pracovní místa vytvořit. A přál bych Jáchymovu rovněž, aby víc těžil z toho, že je to zajímavé historické město s významnou hornickou minulostí – i turistický ruch může přinést více práce ve službách.

Vy sám se cítíte s krajem srostlý?

Domov jsem poznal až tady a neměnil bych. Když sem přišla poprvé manželka, řikala, že tady nebude ani rok. A dnes jsme tady spolu už 57 let.

Michal Urban

**foto Jiří Kupilík
a archiv Oldřicha Ježka**

Mgr. Oldřich Ježek se narodil v roce 1931 ve Frýdku na severní Moravě, v Jáchymově žije od roku 1945. Vystudoval Vysokou školu pedagogickou v Praze a dlouhá léta působil na Jáchymovsku jako učitel, dvakrát – v 60. letech minulého století a znovu od roku 1990 – byl ředitelem základní školy v Jáchymově. Od roku 1980 vedl čtvrt století kroniku Jáchymova. Je spoluautorem knihy Jáchymov – město stříbra, radia a léčivé vody (2000) a podílel se také na vzniku publikace Jáchymov pro potřeby městského kulturního střediska. Řadu let pravidelně psal o historii města do časopisu Jáchymovský zpravodaj, vybrané články byly zařazeny do knížky Zápisník jáchymovského kronikáře. Oldřich Ježek je ženatý a má tři dcery.

Vzpomínky jáchymovských havířů na „staré časy“

Horníci jáchymovského dolu Werner, po roce 1945 přejmenovaného na Rovnost

Pocházím z Jáchymova, města plného památek a upomínek na zašlou slávu. Z města malého, které nebývalo vždy malé, z města dnes chudého, které nebývalo vždy chudé. Ještě jako student etnologie a folkloristiky jsem se kdysi zaměřil na dokumentaci zbytků duchovního života havířů, jejich zvyků, rituálů i obyčejných každodenních vypravování a legráček. Šlo o jakýsi záchranný výzkum, protože pamětníky starých časů šlo spočítat na prstech jedné ruky a dnes už nežijí. Cílem byla snaha uchovat rychle a nenávratně mizějící data pro budoucnost. Čtyři z pěti byli Němci, kteří mi svorně odpovídali, že se jich na to nikdy nikdo neptal, cítili se zaskočení a problém byl i vzpomenout si...

Nejstarším žijícím havířem pamatujícím předválečné dolování v Jáchymově byl na začátku 90. let minulého století Rudolf Lenhart, který na šachtě pracoval v letech 1937 až 1950: „To víte, už je to hrozně dávno, je těžký dneska vzpomínat. Čtvrtého července jsme na svatého Prokopa chodili vždy v průvodu – to byla velká sláva. Šlo se do kostela, tam byla mše, potom na hřbitov a zpátky a do hospody, jako vždy a po všem. Po roce 1945 už jen v malém. S námi šla velká kapela, všichni jsme měli parádní uniformy. Svátky? Chodili jsme vždycky na Velký pátek v uniformách do kostela a tam pohřbívali Krista. Uložili ho do hrobu, taková soška to byla. V sobotu jsme třikrát obešli kostel. Sošku nesli čtyři, kteří měli bílé podkolenky a krátké červené kalhoty. A potom jsme taky chodi-

li prosit Barborku, každou neděli se jí daly kytičky a kahánek. Vánoce? Každý vždycky něco donesl, někdo cukroví, jiný ozdoby, uřízl se stromek a dole se zpívaly koledy. Legrace? Té bylo hodně, tak třeba huntý (pozn.: vozíky) se řídily jen rukama, jednou jsme někomu poradili, ať si k tomu přidělá řetěz, no to byla sranda, on s tím nemohl zatočit. Nebo nevytáhli horníka nahoru, no a to víte, dole byla zima, on vyhrožoval, že nás zabije, a když potom vylezl, vyhodil někoho z okna. Po válce, to bylo málo jídla, jeden koupil salám, dole mu ho rozřezali a snědli. Taky jsme si naschvál měnili svačiny, dobrý za horší, no handl. Z toho pak byly přezdívký – já měl Špek, Hellmich byl Preclík, na další si nevzpomenu, ale přijďte, já si na něco zase upamatuji.“

Bohužel brzy po mé návštěvě pan Lenhart zemřel.

Cestou od pana Lenharta jsem tehdy vyzpovídal také pana faráře Krásenského.

„Ano, každý rok o Velikonocích tu horníci symbolicky pohřbívali sochu Krista, zpívalo se a třikrát jsme obešli vnitřek kostela – říkalo se tomu Grablegung, ale dnes už to nemá kdo dělat, protože nemá kdo nést máry. Prokop? To je z řečtiny, sv. Prokopius, ten, který přináší zdar. Jáchymov a horníci měli za patrona svatého Jáchyma, kterého ctili hlavně němečtí havíři, svatý Prokop byl ochráncem spíše horníků na Příbramsku. Také se ctily svatá Barbora, vše se ale mísló.“

Dalším pamětníkem byl František Lenhart, bratr Rudolfa (pracoval na povrchu od roku 1946 do roku

1968): „Já moc nevím, já jezdil navrchu s koňmi. Jo, slávy byly, čtvrtého července na svatého Prokopa byl průvod. Ráno byl v šest budíček, mezi osmou a devátou byl koncert hornické kapely – ta měla asi šedesát sedmdesát chlapů – a večer veselice. Taky čtvrtého dubna, vždy po zimě, byla nějaká sláva jako příprava na novou těžbu. Historky? Ne, nevzpomenu si. Ale třeba se dělalo, že dole v šachtě na ty stojky (podpěry), nebo štemple se tomu taky říkalo, se nahlásila špatná míra, měla mít dva metry, řeklo se o deset míň a pak to nesedělo, tak musel zas nahoru a byl rozzlobený.“

Dále zavzpomínal Vilém Pickenhan (na šachtě byl v letech 1949–1970): „Víc vám poví Lenhartovi, Rudi s Franzem, já jsem mladší. S těmi svačinami, to je fakt, dali mu něco jiného a on pak vynadal doma ženě. Ty přezdívký byly, Rudi byl Špek, pak vím Kyselý zeli, Ztratil syna – to chodili dva, táta a kluk, ten hodně pil a jednou přišel táta bez něj, proto Ztratil syna. Také Andělíček, ten schovával oblečení a pak ho vyhodili jen ve spodkách a bosého z okna. Berggeista znám, povídali, že to je malý mužíček, česky něco jako duch hory. Taky jsem někde četl nebo slyšel, že pod Klínovcem stál hrad, dneska je tam ale jen halda kamení, ta je vidět z Jáchymova. Jeden horník věřil, že tam potká štěstí, ale zmizel o půlnoci i s hradem.“

Jinou výpověď mi podal Rudolf Hellmich (u dolů od roku 1950 do roku 1986): „Před šachtou pamatuju pomník svatého Prokopa, to sjíždění po zadku taky, brzdili jsme patami. Berggeist? Znam, já ho i potkal. Ne, vážně, měl velké oči, asi

metr dvacet, měl ošklivý nos a čepici. Rekl mi Zdař Bůh a valil těma očima, já mu povídám Glück auf, pak zmizel. Sranda to nebyla, tak malého chlapa jsem nikdy neviděl, ale dole je tma, tam dostanete řádku a nevíte odkud. Já ho viděl.“

Posledním žijícím byl Václav Suchánek (na šachtě v letech 1947 až 1975): „Já jsem přišel až po válce. To, co vám vyprávěli, je ale podle mě blbost, žádného Berggeista neznám, ani jiní trpaslíci tu nebyli. Na Vánoce byl stromek, i ten Kristus byl, tomu se házely do hrobu i peníze. Samozřejmě, muzika tu byla, asi dvacet členů to mělo, jenom vím, že se na Eliášů hledala Šlikova rakev a někdo tam zemřel. Staré uniformy se nosily do roku 1946, pak je dali Rusům a byly nové.“

Hornickou písničku, anekdotu či pořekadlo neznal žádný. Všichni na ty doby rádi vzpomínali a shodli se, že vše začalo upadat až po válce. Němci museli většinou do odsunu a ti, kteří zůstali, pomalu vymírali. Pověsti o nálezech stříbra, permonicích, zvyky a rituály vymizely. Ve vyprávění pamětníků jsem se na ně zaměřoval – viz huntý, vozíky, vydávající zvuk psa (něm. Hund); Berggeist – duch podzemí, chránící před závaly; spouštění se do šachet po bederních kůžích aj.).

Je paradoxem, že ve městě, jemuž havíři nejvíce přispěli k jeho slávě a rozkvětu, dnes nikdo nedokáže říct, jak horníci vlastně žili a jak se bavili a radovali. Z povědomí široké veřejnosti odchodem lidí, kteří své vzpomínky již nikomu nepředají, tyto informace totálně vymizely.

Petr Vaculík

Skicross v Kruš

Že se skicross, tento velmi atraktivní a adrenalinový sport, může pravidelně objevovat také v Krušných horách, je především zásluha dvou Krušnohorců. Jedním z nich je Ladislav Vrbický a tím druhým David Jindra, oba jsou členové Horské služby. Když prvně jmenovaný pořádal závody tohoto sportu v Krušných horách, druhý ještě ani netušil, že v budoucnu bude štafetu přebírat právě on. Náhoda tomu chtěla a oba se sešli jako sezónní profesionálové Horské služby. Psal se rok 2008 a o ně-

kolik let mladší skicrossový nadšenec začal nabírat zkušenosti od svého staršího kolegy. Ten ho postupně zavedl do všech tajů organizace závodů. Po třech letech spolupráce se David Jindra v roce 2011 rozhodl získat mezinárodní licenci úspěšným složením zkoušky v německém Friedrichshafenu, která by ho po dalších letech praxe opravňovala pořádat i mezinárodní závody vyšší úrovně pod hlavičkou FIS.

(red)

Průjezd klopenkou při semifinále

Hlavní organizátor akce David Jindra a spíkr Antonín Duchoslav alias Viki Cabadaj

Pohled na noční závodní trať

Ve spolupráci s šéftrenérem české reprezentace Vladimírem Augustou jsme začali jednat s Českou televizí (ČT), aby byl skicross zařazen do programu ČT4 „Sport na vrchol“, a to se v roce 2013 podařilo. Skicross se stal součástí tohoto velmi sledovaného a navštěvovaného seriálu závodů pro amatéry.

Celá snaha měla jednoduchý podtext – najít mezi mladou generací nové šikovné talenty, kteří by v budoucnu mohli navázat na úspěchy našeho nejlepšího skicrossaře Tomáše Krause. Tak již druhým rokem doprovází ČT všechny závody v Krušných horách. Zájem veřejnosti, jak uvádí

ných horách

oficiální hodnocení, stále stoupá. Proto touto cestou chceme poděkovat všem, kteří se na těchto sportovních akcích podíli – firmám Recypplast s.r.o. (Ivana Schmidtová), Polypress (Dan Werner), Lasting (Jiří Walter) a Plzeňský Prazdroj (Václav Riegr). A vypadá to, že konečně začnou aktivity spojené s tímto sportem podporovat i místní podnikatelé. Do dvou let bych chtěl dostat do Krušných hor i Evropský pohár a založit mezinárodní skicrossový oddíl se základnou v nově vzniklém Skiareálu Plešivec.

O víkendu 8. a 9. února 2014 se konal na Klínovci první závod letošní skicrossové série, i když pů-

blémem byl tradičně start. Pouze v sobotu, kdy byla trať velmi vymrzlá a nájezdy na skoky příliš nebezpečné, jsme museli některé brány uzavřít a zpomalit tak průjezd celou trati. V neděli již bylo vše bez problémů. Během víkendu se akce zúčastnilo 74 mužů, 22 žen a 23 dětí mladších patnácti let, které soutěžily mimo hlavní závod. Podle ohlasů proběhlo vše k maximální spokojenosti zúčastněných za úžasného počasí a výborné nálady všech včetně pořadatelů.

Finále se uskuteční ve dnech 28. a 29. března 2014 v areálu na Klínovci.

David Jindra, ředitel závodu

vodně měl být až třetím v pořadí. Letošní zima ovšem znemožnila organizátorům uspořádat závody v plánovaných termínech a střediscích. Našemu týmu se podařilo přes nedostatek sněhu závod uskutečnit, a to – vzhledem k panujícím podmínkám – na velmi dobré úrovni. Byli jsme donuceni k jeho přesunu z plánované Bublavy na Klínovec, kde nám provozovatel pan Piša a jeho personál vyšli maximálně vstříc.

Se stavbou sněhových překážek jsme začali ve čtvrtek dopoledne a v pátek ve dvě hodiny odpoledne jsme mohli trať začít testovat. Všechny figury jsme umístili tak, aby se žádná nemusela přestavovat. Největším pro-

Foto odshora: Víteze sobotního (8. 2. 2014) závodu žen, dětí a mužů

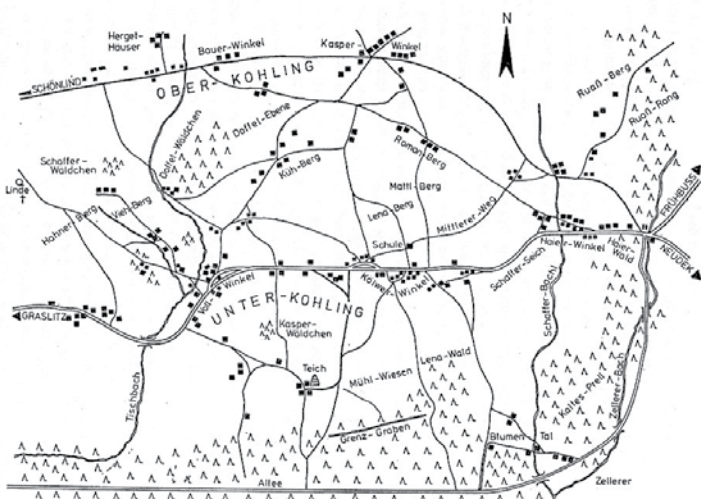
Milíře – zaniklá zemědělská

Uhlíř při práci u milíře

Obec Milíře a její osada Javořina patřily v letech 1910 až 1949 do bývalého nejdeckého okresu. V současné době spadají obě části pod Šindelovou a podle po-

sledního sčítání lidu v roce 2011 v nich nebyl zaznamenán ani jeden trvale žijící obyvatel, všechny objekty slouží k rekreačním účelům.

Plánek obce Milíře před rokem 1945 (bez osady Javořina)

Milíře leží při silnici od Nejdku v nadmořské výšce 650 až 750 metrů. Od sousední Javořiny je odděluje Javořinský potok. Původní německé označení Kohling (Kohlung) odkazuje na zaměstnání značné části zdejších obyvatel, žijících se pálením dřevěného uhlí v milířích. Český název vznikl až překladem po druhé světové válce.

Z poloviny 17. století jsou dochovány záznamy o Horních a Dolních Milířích. Podle berní ruly z roku 1654 zde bylo evidováno 22 poddaných, kteří tu měli celkem 36 strychů (přes 10 ha) polí, 16 tažných zvířat, 146 kusů skotu, 4 ovce

ně dvě školy, myslivna, tři hájovny, pila, mlýn, tři pekařství, dvě řeznictví, kovářství, hodinářství, šest obchodů se smíšeným zbožím, tři truhlářství, dvě obuvnictví a sedm hostinců. Obyvatelé se sdružovali v řadě spolků, od cyklistů až po hasiče. Zhruba polovina obyvatel se živila zemědělstvím, lidé zaměstnaní v průmyslu docházeli většinou do nejdeckých továren (přádelny a železárny) nebo do nedaleké Šindelové (železárny).

Osada Milířů Javořina představovala nevelkou skupinu domů rozptýlených na jižních svazích Javorníku (Ahornsberg, 900 m nad

Východní část Milířů včetně Javořiny v pozadí (foto Rupert Fuchs, cca 1930)

a 11 koz. Nacházela se tu také jedna hospoda.

O padesát let později zde bylo napočítáno přibližně 260 obyvatel, v roce 1783 už 396 dospělých a 141 dětí. Ke konci 18. století existovala v obci škola, do níž docházeli učitelští pomocníci z nedaleké Krásné Lipy. V roce 1828 se hovoří o škole se zimním provozem, jež pojala 128 dětí. Vedle zemědělství se zde časem začaly prosazovat i domácí výroba a menší průmysl. Již v roce 1787 se v Milířích vyráběly lžice, hřebíky a dráty. Produkce lžic byla později soustředěna ve větší manufaktuře a nato i v továrničce (firma Schug), která fungovala až do roku 1893.

Největšího rozmachu zaznamenaly Milíře v druhé polovině 19. století – v roce 1869 čítaly 1 194 obyvatel, zatímco po 1. světové válce v nich žilo jen 870 lidí. Na sklonku 19. století byly v Milířích a Javoři-

mořem). Německé označení Ahornswald značilo horu s javorovým lesem. Javořina je poprvé uváděna v berní ruce (1654), kdy zde bylo zapsáno 9 domků, 16 strychů polí, půl strychu zahrad, 8 tažných volů, 52 kusů skotu a 1 koza. Osada, o jejíž založení se postarali uhlíři, se prokazovala i vlastní pečeti, na níž byl obraz uhlíře mezi dvěma javory. V blízkosti osady se v minulosti nacházely zbytky milířů.

Do dějin Javořiny se částečně zapsalo i hornictví. Na její území částečně zasahovala cínová žíla, jež se táhla jihozápadním směrem od Rudného. Cín byl od 16. století získáván v dolech na svazích Javorníku. Nejznámější lokalitou těžby se stal les s názvem Lange-Loh. Tři rudní pásma dobýval další z cínových dolů Rosa (Růžena), zpřístupněný 140 metrů dlouhou Antoni Stollen (štola Antonín). Tato kutací štola z let 1917 a 1918 ústila na již-

a uhlířská obec

Domky Javořiny byly rozprostřeny na jižním úpatí Javorníku

ním svahu Javorníku na parcelách číslo 1593 a 1602, odkud šla dále směrem na území Milířů. O těžbu cínu v tomto dole se pokusil ještě

Lesíkem, Javořinou, Dolními Milíři a Šindelovou se táhne soustava rašelinišť, zdejší rašelina se využívala jako palivo pro zplynování

Senoseč v Milířích kolem roku 1930

v roce 1922 A. Vogelhuber z Plzně, pro nízký obsah cínu v rudnině toho však brzy zanechal.

Roku 1785 zde bylo napočítáno 30 domků, v polovině 19. století už 41 domů a 340 obyvatel. Mezi

ve válcovných plechů v Šindelové, které vznikly v roce 1839.

Všechny zdejší potoky byl bohaté na pstruhy. Obyvatelstvo se vedle zemědělství živilo především paličkováním krajce a nádeničinou.

Myslivna v Javořině dříve...

Žactvo obecné školy v Javořině s učitelem Zettlem v říjnu 1929

V důsledku odsunu německého obyvatelstva po druhé světové válce obec Milíře s osadou Javořina zcela zanikla. Ještě

i pro stavbu rekreačních chat, případně samotné základy zbořeníšť posloužily k jejich výstavbě. Jediným pozůstatkem někdejší Milířů

Milíře v číslech

Rozloha (ha)	1 244,3
Počet obyvatel k 1. 12. 1930	908
Počet obyvatel k 17. 5. 1939	781
Počet domácností	255
Zaměstnanců v zemědělství	268
Zaměstnanců v průmyslu	301
Zaměstnanců v obchodu	26
Počet živnostníků	124

v únoru 1946 zde žilo 702 osob, v listopadu 1948 šlo již jen o 41 lidí a v březnu 1950 připadalo na 135 domů souhrnem 9 obyvatel. Opuštěné domy byly posléze demolovány, část stavebního materiálu se využívala

je dnes už jen několik původních domů včetně myslivny v údolí potoka Skřiván, která náležela osadě Javořina.

text: Pavel Andrš

foto: Pavel Andrš a archiv Heimatmuseum Augsburg

...a nyní

Přečerpávací elektrárna

Horní nádrž elektrárny

Jelikož rozmarná dáma zima nezima už asi běžkařské stopy sněhem nezasype, můžeme místo běžek nazout pohorky a vydat se na první jarní túry. Příroda však ještě pospává, a tak se zaměříme na dílo člověka. Nedaleko Božího Daru poblíž saského Markers-

bachu leží druhá největší přečerpávací elektrárna v Německu, která je také jednou z největších vodních elektráren takového typu v Evropě. Plošina tvořící horní nádrž tohoto technického díla je dobře viditelná i z velké dálky.

Stavba elektrárny začala v roce 1970 a do provozu byla uvedena v roce 1979. Elektrárna využívá systém dolní a horní vodní nádrže. Strojovna se šesti turbínami a synchronními generátory je uložena ve 44 metrů vysoké kaverně zbudované přibližně 120 metrů pod

zemským povrchem. Pod zemí jsou ukryta také dvě 915 a 960 m dlouhá a 6 m široká potrubí spojující obě nádrže. Horní nádrž je uměle vytvořená betonová přehrada, jejíž prstencová hráz měří přes 2,5 kilometru. Tato nádrž bez přírodního vodního přítoku leží 850 m nad

1. horní nádrž, 2. přívodní věž, 3. kamenný ochranný val, 4. přívodní potrubí, 5. kaverna, 6. podvodní štola, 7. odtoková věž, 8. spodní nádrž, 9. příjezdová štola, 10. rozvaděče

Hladina horní nádrže

Markersbach

Dolní nádrž

mořem a pojme 6,3 milionu m³ vody. Dolní nádrž leží 563 m nad mořem, má sypanou hráz a pojme až 7,7 milionu m³ vody z říčky Mittweida. Výkon elektrárny je 1045,5 MW.

Do Markersbachu, který je dnes součástí Raschau, se dostaneme přes Boží Dar. Za hraničním přechodem odbočíme vlevo a pojedeme po silnici S 271 směrem na Rittersgrün. Po stejné silnici pak pokračujeme dále přes obec Pöhla

do Raschau, kde odbočíme vpravo na silnici B 101 na Markersbach.

V Markersbachu stojí za zhlédnutí kostel svaté Barbory, který patří k nejstarším v Krušných horách. Zajímavý je také starý železniční most. Odsud se pak můžeme vydat pěšky po přibližně dvanáctikilometrové trase vedoucí kolem spodní nádrže až k horní nádrži na vrcholu kopce Hundsmarter. Celý kopec je ale protkán i kratšími stezkami, stačí si jen vybrat. Cesta k vrcholu

Dolní nádrž s Markersbachem v pozadí

vede převážně lesem a po počáteční rovině nás čeká náročnější stoupání. Ti méně zdatní mohou celou trasu absolvovat autem po silnici. Pod hrází horní nádrže je velké parkoviště, vedle něhož je v zimním období (nikoliv tedy v letošní zimě) otevřeno umělé kluziště. Prostor je také hojně využíván k jízdě na kolečkových bruslích. Pod hrází je možné se občerstvit v malém bufetu.

Z parkoviště už jen stačí projít brankou a vystoupat pár posledních

metrů až na hráz horní nádrže. Celý prostor tohoto vodního díla stejně jako výhled do krajiny působí více než impozantně. Před příchozím se přes obrovskou vodní plochu rozprostře nejen celé panorama západních Krušných hor, ale i vesničky rozesté v kopcovité krajině na saské straně. Za dobrého počasí je odsud prý vidět až 70 kilometrů daleko.

**text Lenka Löfflerová
foto Ulrich Möckel**

Pohled na Fichtelberg a Klínovec

Historie bezpečnostních

Príslušníci německé pohraniční stráže v roce 1912

Za prvopočátek bezpečnostních sborů v regionu můžeme považovat spolky ostrostřelců, které vykonávaly dohled nad pořádkem až do ustavení četnictva v roce 1850. Organizace nejdeckých ostrostřelců vznikla v roce 1626 a při tehdejším nedostatku bezpečí osob i majetku se stávali žádoucím prostředkem k jeho zajištění. Střežili město, hlídkovali v lesích při výskytu podezřelých osob, dohlíželi na zajatce, podíleli se na transportu zločinců apod.

Vznik četnictva

V roce 1850 byla zřízena pětiletá četnická stanice v Horní Blatné, pod níž spadala podstatná část Nejdecka. Teprve o deset let později byla zřízena stanice v Nejdku, v níž působili tři četníci. Velitelství časem přibývalo, například od 1. ledna 1906 fungovala stanice v Nových Hamrech, v roce

1938 se dále nacházely v Horní Blatné, Krásné Lípě, Perninku, Potůčkách a Přebuzi. Roku 1910 se Nejdek stal okresním městem a od 1. listopadu 1913 se v přízemí nově postavené budovy hejtmanství (nynější poliklinika, č. p. 636) nacházelo sídlo okresního četnického velitelství. Od 14. prosince 1936 byla v rámci posílení bezpečnosti zřízena Státní policejní expozitura v Nejdku, která našla sídlo v domě č. p. 245 (dnes budova Komerční banky).

Zvláštní postavení zaujímalí členové finanční stráže, střežící celní hranici a vykonávající celní dozor nad přechodem osob a přestupem zboží na hranici a hraničních vodách. V roce 1933 činil početní stav v Rolavě, Nových Hamrech, Jelení a Potůčkách celkem 17 osob. Finanční stráž působila na Nejdecku i po druhé světové válce a zanikla až k 1. lednu 1949.

Stráž obrany státu (SOS), jejíž existence byla zakotvena v zákoně z roku 1936 v důsledku zvyšujícího se vnějšího nebezpečí, byla složena z příslušníků četnictva, policejních strážních sborů a jiných složek. Zaměřovala se na neporu-

šitelnost státního území, zajišťování obrany, celistvosti a svobody státu a spolupůsobení při ochraně veřejného pořádku, klidu a bezpečnosti. Na Nejdecku operovala SOS po celém pásu hranic.

Nesmíme zapomenout, že ve větších městech se tehdy nacházely ještě složky obecní policie. Ta fungovala v Nejdku do roku 1945, po roce 1934 ji vedl Leonard Rossmeissl.

Policie po druhé světové válce

Těsně po skončení války, 22. května 1945, bylo v zájmu zvýšení bezpečnosti zřízeno policejní komisařství, které navázalo na činnost předchozí obecní policie. V jeho čele stanul František Juřica. Na rozkaz Sboru národní bezpečnosti (SNB) v Praze byl komisařát ke dni 19. září 1945 zrušen. Veškeré zbraně a střelivo přešly na místní četnictvo. Ještě předtím, od 24. května 1945, byly na Nejdecku postupně přebírány četnické stanice od německých četníků.

V prvních poválečných letech se začala utvářet struktura SNB, který pojal i ostatní bezpečnostní

Ustupující jednotka Stráže obrany státu na křižovatce ve Fojtově. V první řadě druhý zleva velitel čety Ladislav Tomeš

sborů na Nejdecku

Společná fotografie policistů obvodního oddělení Policie ČR Nejdek v roce 2013 – zleva stojí nprap. Jiří Krauz, pprap. Jakub Vopálenský, prap. Jozef Demčák, prap. Václav Szebesta, prap. Robert Haas, prap. Petr Šebek, pprap. Josef Vodička, prap. Jan Körber, prap. Miroslava Gederová, prap. Martin Vajbar, DiS., pprap. Tomáš Demčák, DiS., před nimi sedí npor. Ing. Bc. Marek Konopásek

složky (policie, četnictvo, finanční stráž). Organizace SNB a samotné Veřejné bezpečnosti (VB) se různě měnila, až vykristalizovala v 60. letech v konstituování obvodních oddělení. V Nejdku stanuli v čele oddělení VB (nyní Policie ČR) od počátku 50. let postupně Václav Klečka, Miloslav Rabas, Karel Bazalka, Josef Gašpar, Miroslav Oberreiter, Miroslav Kazda, Radek Paseka a nynější velitel Marek Konopásek. Od roku 1948 má služebna sídlo v budově č. p. 640 v ulici Bratří Čapků.

V současnosti je na nejdeckém obvodním oddělení plánovaný a platný stav 15 policistů věkového průměru kolem 30 let; součástí oddělení je i detašované pracoviště kriminální služby o dvou osobách. Nejdecký obvod zaujímá město Nejdek a obce Černava, Nové Hamry, Smolné Pece a Vysoká Pec s celkovou rozlohou přes 100 km² a více než 10 tisíci obyvateli. Specifikum obvodu představují rozsáhlé chatařské oblasti a přítomnost velkých průmyslových firem, díky nimž dojíždí do Nejdku až 1 100

osob. V roce 2013 bylo na území obvodu spácháno 156 trestných činů, objasněnost činila k 17. prosinci 2013 celkem 81,65 %. Přestupků bylo evidováno 673, z toho bylo 520 dopravních přestupků, za něž byly uděleny pokuty ve výši 106 tisíc Kč. Největší část trestné činnosti představovala majetková trestná činnost a skutky výtržnictví a maření úředního výkonu.

Kromě Nejdku zajišťují službu v západní části Krušných hor obvodní oddělení Jáchymov, Kraslice, Ostrov, Pernink a Rotava.

Po roce 1950 byl v souvislosti se zvýšenou ostrahou hranic zřízen v Nejdku také útvar (prapor) Pohraniční stráž (PS), a to v budově dnešní polikliniky, kde se předtím nacházela škola pro příslušníky SNB. Nejdéle zde sloužil velitel mjr. Alois Sedlák. Prapor se členil dále na roty Ryžovna, Podlesí, Potůčky, Jelení a Rolava. Po zániku PS v roce 1966 došlo ke zřízení Pohraničních oddělení VB v Nových Hamrech a Potůčkách. Ze zrušeného praporu a jednotlivých rot přecházela k obvodním oddělení VB

řada příslušníků, další část z nich působila ve složkách armády.

Městská policie v Nejdku

Den 8. dubna 1992 je považován za vznik Městské policie v Nejdku

(MěP). Městské zastupitelstvo tehdy schválilo obecně závaznou vyhlášku o zřízení MěP s působností v katastru města Nejdku. O její vznik se zasloužil tehdejší tajemník Městského úřadu v Nejdku Jiří Kalouch. Činnost byla zahájena 5. června 1992. Služební místnosti byly získány v prvním patře budovy ředitelství bývalých Komunálních služeb (č. p. 93 na náměstí Karla IV.). Prvním vozidlem MěP se stala ojetá černá Škoda 120 s bílým kulatým označením MP na dveřích a kapotě. Měla velmi skromné vybavení – neměla maják, pouze kovovou hrazdu s mlhovkami.

Ke zkvalitnění výkonu služby a zabezpečení veřejného pořádku mají v současnosti strážníci například laserový ruční radar k měření rychlosti a město je pokryto z větší části městským kamerovým dohlížečím systémem. Prvním velitelem se stal Štěpán Janiss, dalšími se stali Manfred Švestka, Tomáš Vrána, Pavel Drobek, Jaroslav Ettler, Jan Sekot a současný velitel Marcel Bystřický. Nynější stav strážníků je 8+1 (velitel). Od roku 1996 patří pod MěP odchyťová stanice pro zatoulané psy, umístěná nejprve na prostranství za budovou MěP č. p. 93 na náměstí, nyní se stanice nachází v Chodovské ulici.

V pátek 14. února 2014 získali tři nejdecktí policisté vyznamenání – medaile za věrnost III. stupně (po splnění 10 let aktivní služby). Zprava: prap. Jozef Demčák, prap. Martin Vajbar, DiS., prap. Robert Haas v doprovodu velitele npor. Ing. Bc. Marka Konopáska

Četnictvo a policie v proměnách času

Četník v roce 1938

Zajištění bezpečnosti je jedním ze základních atributů státu. Již od nepaměti se o bezpečnost obyvatel staralo vojsko, které svou část specializovalo na ochranu obyvatel měst nebo hranic státu. Ve starém Římě byly k udržování vnitřního pořádku určeny městské kohorty. Ve středověku zajišťovali bezpečnost například templáři, k jejichž základním úkolům patřila ochrana poutních cest proti lupičům. Funkci policie plnili ve středověku městští žoldnéři placení z pokladny města. V našich podmínkách byl výkonným orgánem města (obce) rychtář dosazovaný vrchností, panovníkem, nebo volený. Zajišťoval výkon nižšího soudnictví, zastupoval obec, ručil za dodržování nařízení a dohlížel také na vybírání daní, poplatků či úroků. V průběhu času docházelo k institucionalizaci až do vytvoření moderních policejních složek.

Policie a četnictvo od 18. do počátku 20. století

S policií v moderním slova smyslu se setkáváme v 18. století – konkrétně v roce 1749, kdy proběhla první reforma státní správy v habsburské monarchii, jejímž výsledkem bylo oddělení policejní správy od justice, zřízení krajských úřadů s vrchním dozorem nad policií a dále specifický vývoj policie ve Vídni.

Následovaly další změny ve správě a organizaci policie, nicméně

náplň její činnosti se nezměnila – konala strážní a pořádkovou službu, zakročovala při pouličních nepokojích, udržovala pořádek při požárech, eskortovala vězně, později dohlížela mj. na tisk a ostatní prostředky veřejné působnosti (například divadla) a stále rušnější dopravu.

Četnictvo zavedl až zákon z ledna 1850, který ho definoval jako vojensky organizovaný strážní sbor určený k udržování veřejné bezpečnosti, klidu a pořádku. Četnictvo bylo tehdy vytvořeno na území celé monarchie a vypracovalo se ve vysoce výkonnou bezpečnostní složku, oceňovanou nejen doma, ale i v zahraničí.

Vznik Československa v roce 1918 základní podobu a strukturu policie a četnictva nezměnil. Obě skupiny se nadále rozvíjely a územně rozšiřovaly – obecně platilo, že policie vykonávala službu ve městech a četnictvo v terénu. Samotné vnitřní uspořádání dělilo policii ještě na státní, která prováděla výkon služby by ve statutárních městech, a komunální, již bychom dnes mohli přirovnat k městské, popř. obecní. Ta pak podporovala četnictvo při výkonu služby na venkově. Obě složky podléhaly ministerstvu vnitra.

Policie

Policie se v této době dělila na uniformovanou stráž, jež vykonávala zejména pořádkovou a strážní službu a hlídala vězně v policejních věznicích. Neuniformovaná stráž měla na starost například službu zpravodajskou, vyšetřovací, dohlížeč, kancelářskou, daktyloskopickou a mnoho jiných.

Již v roce 1919 vzniklo v Praze kvůli vzrůstající dopravě oddělení dopravní stráže. Ve výzbroji měla šavle (později byly pro nepraktičnost odstraněny), pistole zn. Praga a gumové obušky, jimiž byla v případě potřeby řízena doprava. Od roku 1921 bylo možno pokutovat přestupky řidičů a chodců na místě v blokovém řízení. Mnohé dnešní řidiče by potěšila tehdy nejčastěji udělovaná pokuta ve výši 2 Kč.

Četnictvo

Četnická služba se dělila na dvě skupiny. V prvním případě šlo o službu obyčejnou, k níž patřily především tyto povinnosti:

- zmařit svou přítomností provedení nebo dokončení trestných činů, spá-

chané trestné činy vyšetřit, udat a pátrat po všech provinilcích,

- zamezit každému shluknutí nebo sročení, nebo je potlačit a zmocnit se jejich vůdců,

- chránit osobu i majetek každého státního občana před násilím všeho druhu a zakročit v případě potřeby proti tomu, kdo je ohrožoval.

Dále šlo o službu zvláštní, která zahrnovala vykonávání zvláštních vrchnostenských nařízení, služeb asistenčních a eskorty vězňů.

Jako hlavní činnosti četníka byly uváděny nepodplatitelnost a pravdivost. Od splnění své povinnosti se nesměl nechat ovlivnit přibuzenstvím ani přátelstvím. K četnické výzbroji patřily tzv. chladné zbraně, též označované jako poboční – bodák a šavle. Z palných zbraní byla využívána samonabíjecí pistole a krátká opakovací puška s možností nasazení bodáku. V pozdější výzbroji se objevily i kulomety a ruční granáty. Speciální zbraně zastupovala osvětlovací pistole. To vše doplňoval obušek, který byl do výzbroje zaveden v roce 1926.

Válečné období 1939–1945

Činnost policie a četnictva v té době i nadále řídilo ministerstvo vnitra, veškerou kontrolu však měly německé orgány. Ze začátku byla zachována struktura vycházející z předchozího období samostatné republiky, postupně se však projevily snahy přiblížit strukturu německým bezpečnostním složkám. Zásadní změnou pak bylo roku 1944 jejich sloučení do jediné, tzv. protektorátní policie, jejíž součástí se stali i hasiči z povolání.

Období po roce 1945

V poválečném období byl zákonem č. 149/1947 Sb. vytvořen jednotný Sbor národní bezpečnosti (SNB), který existoval až do roku 1990. Policie se dělila na pořádkovou složku k výkonu pořádkové a bezpečnostní služby, kriminální složku pro řešení trestné činnosti a státní bezpečnostní složku (StB) pro stíhání trestných činů, které byly namířeny proti státu.

Policie měla v této době standardní oprávnění vyplývající ze zákona, ale je nutno poznamenat, že zejména posledně jmenovaná složka byla zneužívána tehdejší státní mocí.

Policie postupně prošla několika zákonnými úpravami a v roce 1971 byla zřízena Pomocná stráž Veřejné

bezpečnosti. Další výrazná novelizace proběhla roku 1974, tento zákon pak s drobnými úpravami platil až do roku 1991, kdy byl nahrazen zákonem č. 283 o Policii České republiky.

V současné době má Policie ČR oporu v zákoně č. 273/2008 Sb., jehož § 2 specifikuje její úkoly následovně: Policie slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.

Zákonem č. 553/1991 Sb. bylo možné zakládat obecní (městskou) policii, zabezpečující místní záležitosti veřejného pořádku v rámci působnosti obce.

Príslušník SNB mimo službu

Změn v minulosti doznalo i hlídání státní hranice. Po zrušení finanční stráže v roce 1949 byla vytvořena Pohraniční stráž (PS) SNB, později součást vojsk ministerstva vnitra. PS byla určena ke střežení státní hranice západního i východního úseku hranice. Mužstvo tvořili vojáci základní služby, kteří byli k této složce vybráni. K 1. dubnu 1966 byla zrušena vojsková ochrana státní hranice s Německou demokratickou republikou a v důsledku toho byly zrušeny i brigády PS Děčín a Ostrov nad Ohří.

Z policejních análů

Tiskárna na padělky byla objevena v tomto bytovém domě na náměstí v Nejdku

V minulosti se v regionu odehrálo několik zajímavých případů z policejní a četnické branže. Výběrem přinášíme alespoň tři z nich, jež jsou svým způsobem zvláštní a nestávají se zrovna každý den. Kromě příběhů, nad nimiž se dnes jen pousmějeme, byly bohužel někdy zaznamenány i ty smutné.

Tiskárna na falešné peníze

Padělání peněz nebylo v minulosti zrovna častým jevem, přesto bylo i v západním Krušnohoří zaznamenáno několik pokusů o zhotovení falešných platidel.

Soudní líčení jednoho z nich se konalo v květnu 1937 u Krajského soudu v Plzni proti čtyřčlenné skupině padělatelů a rozšiřovatelů bankovek. Dva z nich bydleli v Nejdku na náměstí v domě č. p. 236 (naproti děkanskému kostelu), kde byla také objevena tajná tiskárna. Podle vyjádření Národní banky Československé v Praze byly padělky zelených stokorun vcelku zdařilé a k oklamání dobře způsobilé. Falzifikáty vznikaly v letech 1935 a 1936 a byly rozšiřovány v jižních Čechách a na Českomoravské vrchovině. Vzhledem k jejich množství (bylo zajištěno přibližně tisíc padělaných stokorun) padly tresty ve výši od 2 do 18 roků těžkého žaláře. Dva nejdejší občané Friederike Einertová a Friedrich Nickel dostali 2 a 12 let.

Předvolební pouliční bitka

V závěru dubna 1935 se prostor před nejdeckou Turnhalle (tělocvičnou) stal dějištěm předvolební roztržky mezi henleinovci, německými sociálními demokraty a komunisty. Aktéři neváhali proti sobě použít dokonce i dřevěné plačky z nedalekého plotu a kameny, které zrovna byly poblíž. Při bitce bylo zraněno 35 osob (mj. i tři městští stráž-

níci), dalších pět lidí si vyžádalo lékařské ošetření. Řízení u Krajského soudu v Chebu se konalo na jaře 1938 a po výsledku více než 130 svědků bylo odsouzeno šest aktérů k trestům 3 až 5 měsíců za zločin veřejného násilí, ublížení na zdraví a poškození cizího majetku. Mezi obžalovanými stál i nejdecký starosta Karl Winterstein, sociální demokrat, který nakonec vyvázl bez trestu.

Na 25. dubna 1935 na 16. hodinu odpolední, kdy došlo k oné politické srážce, svolala místní skupina Sudetoněmecké strany do Turnhalle veřejnou schůzi, již hodlali navštívit i sociální demokraté a komunisté. Klid a dohled nad politickou akcí zajišťovalo pět místních četníků. Nic ovšem nenásvědčovalo tomu, že by se schylovalo k bitce. Obrat situace nastal krátce před 15. hodinou, kdy se spustil silný déšť. V té chvíli se masa

lidí chtěla nahnout pod blízkou střechu budovy, při čemž došlo k přesunu a promíchání zúčastněných. K vyvolání pouliční mely tak chybělo už jen málo...

Je zajímavé, že ihned při příjezdu autokaru četníků hromadná rvačka, jež trvala 10 až 15 minut, skončila a ani později nebyl dán podnět k zákroku. Poté probíhala uvnitř Turnhalle řádná schůze, během níž sociálnědemokratičtí příznivci opustili sál a vydali se pokračovat do svého Lidového domu (nyní poštovní úřad).

Požár s tragickými následky

Patnáctý prosinec 1975 se zapsal natrvalo černým písmem do análů kriminálního vyšetřování. Tehdy mezi 2:15 a 2:45 došlo v domě č. p. 775 v ulici Závodu míru v Nejdku k požáru, který si vyžádal smrt pěti osob, z toho čtyř dětí (nejmladšímu chlapčenkovi byly teprve tři týdny). Předchozího večera se vydala matka všech dětí do zdejší vinárny Srdíčko a vrátila se v době, kdy byl dům již v plamenech. V bytě, který jmenovaní obývali, se nacházela kamna na tuhá paliva, z nichž vynášeli popel a sypali ho do papírové krabice nebo proutěného koše umístěného pod dřevěnými schody na půdu. Od popele se vznítily krabice a nastal požár, jenž zničil celý dům. Škoda způsobená Domovní správě v Nejdku činila 35 tisíc Kčs. Po provedené soudní pitvě zemřelých bylo jednoznačně konstatováno, že k úmrtí osob došlo v důsledku otravy oxidem uhelnatým z kouřových plynů. Na matku podal Okresní soud v Karlových Varech žalobu pro trestný čin obecního ohrožení.

**text: Pavel Andrš s využitím materiálů Pavla Hrabý, Marka Konopáska a Jana Sekota
foto: Pavel Andrš, OO PČR Nejdk, www.ahaonline.cz, www.palba.cz,
Vojenský ústřední archiv Praha**

Objekt tělocvičny dnes slouží jako kulturní dům (foto Rupert Fuchs, cca 1930)

Krušnohorské zvěřinové speciality aneb na lovu v Krušných horách

V historii lesnictví Krušných hor je lov jelení zvěře tradicí, která přitahuje pozornost každého lesníka i návštěvníka. Od 1. srpna do 15. ledna se smí lovit jelen, laň a kolouch jelena evropského. Dnes je již jelení maso dávno uzralé a zmražené, a proto můžeme jeho zásoby využít nejlépe v zimních chladných měsících. Každý nemůže vyzkoušet tradiční lov jelena, ale recept ze zvěřiny je gurmánská příležitost pro každého.

Jelení kýta

Ingredience: 1½ kg jelení kýty s kostí (bez kosti 1 kg 20 dkg), 10–15 dkg špeku, kořenová zelenina a cibule, sůl, pepř a nové koření, 4 dkg tuku, ¼ l kyselé smetany, ½ l červeného vína, mouka na zaprášení

Postup: Maso opláchneme, odebíráme, naklepeme, tlustě špikujeme a osolíme. Jemně nakrájený špek necháme orestovat, přidáme na plátky nakrájenou kořenovou zeleninu, cibuli, pepř, nové koření a necháme orestovat. Přidáme maso a necháme péct za častého podlévání doméčka. Vytáhneme maso, zaprášíme, podlijeme vývarem, dobře provaříme, propasírujeme a dáme maso zpět. Přidáme červené víno, kyselou smetanu, do servírování necháme maso ve šťávě. Nakrájíme pěkné plátky, jako přílohu podáváme rýži, knedlíky, brambory. Jako kompot jsou velmi chutné ke zvěřině bezinky a brusinky. Brusinky a ostatní ovoce je samozřejmě z našich lesů a strání, ale jistě se na mě nebudete zlobit, když vám nesdělím, kam na ně...

Hirschlegel

Zutaten: 1½ kg Hirschkeule mit Knochen (ohne Knochen 1 kg 200 Gramm), 100–150 Gramm Speck, Wurzelgemüse und Zwiebel, Salz, Pfeffer und neues Gewürz, 40 Gramm Fett, ¼ l saurer Sahne, ½ l Rotwein, Mehl zum Bestauben

Zubereitung: Fleisch abspülen, enthäuten, klopfen, schockieren und versalzen. Feingeschnittenen Speck anrösten, in Scheiben geschnittenes Gemüse, Zwiebel, Pfeffer, neues Gewürz zugeben und anrösten lassen. Fleisch danach dazu geben und beim dauerhaften Abgießen weich backen.

Fleisch herausnehmen, mit Mehl bestäuben, mit Brühe übergießen, fertig kochen, durchpassieren und Fleisch zurückgeben. Rotwein, saure Sahne kommt jetzt dazu, Fleisch in eigenem Saft bis zu servieren lassen. Schöne Scheiben schneiden, als Beilage Reis, Semmelknödel oder Kartoffeln geben. Als Kompott werden zum Wildbrett Holunderbeeren und Preiselbeeren gereicht.

text: Josef Dvořáček a realizační tým projektu, překlad: Petr Svatoň, foto: Kateřina Budínová

Hledáme krušnohorské recepty / Erzgebirgische Rezepte gesucht

Uvítáme informační prameny, starý sešit s recepty nebo zapsanou vzpomínku z vyprávění pamětníků. Znáte-li některý tradiční krušnohorský recept, zašlete jeho název a jednoduchý pracovní postup a my se jej pokusíme vyzkoušet.

Wir würden Ihnen für alle Informationsquellen, alte Kochhefte mit Rezepten oder aufgeschriebene Erinnerung der Zeitzeugen dankbar.

Falls Sie irgendeinen erzgebirgischen Rezept kennen, bitte seien Sie so lieb und schicken Sie uns die Gerichtsbezeichnung und einfache Zubereitung und wir werden uns bemühen diesen auszuprobieren.

Adresa/Adresse:

SOŠ a SOU Nejdek, Rooseveltova 600, CZ 362 21 Nejdek,
petr.svaton@cmail.cz, dvoracekjoef@seznam.cz

Prof. Gotthard
Bruno Schicker

Přednáška o krušnohorské kuchyni

V rámci projektu „Kulinářské zážitky v Krušnohoří – Regionální kuchyně jako výraz (znovuobjevené) společné identity v sasko-českém pohraničí“ proběhne ve středu 2. dubna 2014 od 14 hodin v učebně č. 1 v SOŠ a SOU Nejdek další přednáška šéfredaktora Annaberger Wochenblatt, profesora Gottharda Bruna Schickera ze saského Annabergu, a to na stejnojmenné téma.

Profesor bude svým neobyčejně poutavým způsobem prezentovat studii ke krušnohorské kuchyni, zodpoví i vaše dotazy. Zveme odbornou veřejnost i ostatní zájemce na zajímavé setkání a přednášku do SOŠ a SOU Nejdek (příhlášky na přednášku prosíme elektronicky na adresu reditel@sosnejdek.cz nebo tel. 353 825 353 – paní Řeháčková).

Josef Dvořáček, SOŠ a SOU Nejdek

Abertamské pláně a Skiareál Plešivec

Zima, která pomalu končí, prý měla být zaručeně nejstudenější. Slýchávali jsme často, že má jít o stoletou zimu. Byla opravdu hodně neobvyklá.

Začalo to neustále se obnovující inverzí po 9. prosinci 2013, kdy teploty dosahovaly v hřebenových partiích až +11 °C (například i na Klínovci), jen při mlze bylo pod nulou. Tradiční vánoční obleva se protáhla až do Nového roku.

Ovšem ani leden moc zimního počasí nepředvedl, přesto se pár centimetrů sněhu na horách udrželo. Únor k tomu přispěl jen málo, i když byl patrně jedním z nejstudenějších měsíců celé letošní zimy. Opět se asi 12 dní udržovala inverze, a ve vyšších nadmořských výškách tak mohla vzniknout námrazová kulisa. V nadmořských výškách okolo 850 metrů byla dokonce největší za posledních sedmáct let. Na větvích, plotech a elektrickém vedení bylo místy až do 10 cm jinovatky. A tak i s několika centimetry sněhu se mohli návštěvníci hor cítit jako v pravé zimě.

Poté se ale opět o slovo přihlásil teplejší vzduch, který velice omezoval možnosti umělého zasnežování. Potřebnou vrstvu sněhu pro lyžování se všude nepodařilo vytvořit. A krušnohorské pláně,

tak oblíbené pro svou malebnost a hojně využívané běžkaři, vyšly letos většinou naprázdno.

Neustále se obnovující jihozápadní proudění vyvolalo stav, jenž přál spíše pěší turistice než zimním sportům. Teplotně byla větší část zimy nad normálem, ale v průměru až tak nadnormálních hodnot dosaženo nebylo. Již bylo zmíněno teplo počasí v prosinci (+8 až +11 °C), 8. ledna bylo +9,5 °C a 25. ledna dokonce 13,8 °C. Naopak 27. listopadu 2013 bylo -17,5 °C, což byla zatím nejnižší teplota této zimy. Pro celkové dokreslení: sněhová pokrývka dosáhla v letošní zimě v 600 metrech svého dosavadního maxima 8. prosince, toto maximum však činilo pouze 20 centimetrů. Dne 20. ledna rozkvetly kočky (vrba jiva), z fenologického pozorování prováděného na stanici od roku 2003 je to opět značně v předstihu – jinak obvyklé kvetou až v dubnu.

Kvetly i divoké macešky a přiletli první opeřenci (špačci 16. února 2014). Zde však nejde o příliš velký rozdíl, za posledních 40 let k nám přilétají mezi 21. únorem a 10. březnem. Obzvlášť zajímavý však byl přilet čápů, kteří letos kroužili už 17. a 18. února. Šlo o oba druhy, černého a bílého (ti běžně přilétají až v dubnu). Naše trávníky „poupravil“ krtek. Je to

tvor žijící v podzemí, a když se otepluje, začne reagovat na nebezpečí a tvoří chodbičky potřebné k ústupu před vodou, ústící na vrších dané louky. Při tom pocho-pitelně vytváří nežádoucí krtince. Letos jsou trávníky až nechutně „vyzdobené“ jeho prací, nejvíce za posledních 15 let.

I lesní zvíř, běžně se zdržující v blízkosti krmelců, se letošní zimu pohybuje volně po celých

prostorách lesů ve středních polo-hách. Chodí se pást k vodním tokům, kde v blízkosti již raší první tráva.

Vrátím-li se zpět ke sněhu, tak právě v únoru při jeho vrcholícím spadu, a tedy tím i nejvyšším sněžném příkrovu, se vydávají pracovníci ČHMÚ do všech hor v ČR, aby naměřili takzvanou vodní hodnotu sněhu, tj. množství vody vzniklé okamžitým roztátím sněžové pokrývky na 1 m² plochy. Taková měřená místa jsou mezi Nejdkem a Kraslicemi od 900 do 990 metrů nad mořem v oblasti Přebuze. Měření se provádí pro potřeby hydrologů a vodohospodářů. Vznikají tak podklady, na jejichž základě se reguluje stav vodních hladin přehrad při rychlejší tání, aby se zabránilo rozlivům a záplavám. Od roku 1986, od kdy se toto měření provádí, se pohybovala vodní hodnota sněhu od 145 litrů/m² do 350 litrů/m². Letos to v dané oblasti bylo jen 15,6 litru/m². Znamená to velký vodní deficit.

Nahlédnutím do dění v počasí na měsíc dopředu to zrovna na srážkově bohatý březen nevy-padá, jeho první dekáda spíše ply-nule naváže na trvající stav. Druhá dekáda dosáhne průměru daného období a ve třetí se budeme pohy-

Kočky letos vykvetly o hodně dřív

Současná sněhová zásoba v lesních porostech na hřebenech

Malé krušnohorské městečko si žilo svým poklidným životem. Ženy pravidelně klíčkovaly prošlapanou pěšinou mezi kaktusy k jedinému zdroji pitné vody v malé oáze v údolí a muži odcházeli vybaveni autogeny kácet do horských lesů větrných elektráren. Ty sice přinášely určitý zástin, kde se dalo schovat před palčivými slunečními paprsky, ale nikdo tam nechodil, protože houby ani lesní plody v jejich stínu nerostly a monotónní vrčení připomínalo

vzdáleně rojení kůrovce, tak známé z dob minulých.

Ani příjem z turistického ruchu a provozu lyžařských středisek na mohutných písečných dunách v okolí nestačil místním obyvatelům ke skromné obživě, nebýt velbloudů – jejich masa, mléka a výrobků z něj. Pouze regulace jejich počtu s ohledem na kvalitu životního prostředí dělala lidem starosti.

V malém ekologickém, energeticky soběstačném domku pod

bovat okolo průměrných hodnot srážek měsíce března. Pokud jde o jejich skupenství, sněhové budou převážně od středních poloh výše. Pod tyto polohy bude převažovat déšť či srážky smíšené, sněhové jen přechodně. Co se týká teplot, bude první dekáda částečně nadprůměrná, druhá a třetí převážně okolo průměru. Chci jen poznamenat, že měsíc březen je zvláštní i tím, že v normálním teplotním průběhu může mít ranní teploty na začátku -10 až -20 °C a na jeho konci odpoledne běžně $+14$ až 17 °C. Čili rozkolísanost jednotlivých dnů může být dosti značná (opačně postaven je v naší ob-

lasti říjen, na začátku je slunečno a teplo, na konci už může padat sníh).

Zajímavé bylo i sledování tlaku vzduchu. Od 20. prosince do třetí dekády února bylo pouze 5 % dní hodnoceno jako s tlakem v normálu či mírně nad normálem. Jinak byl tlak vzduchu pod normálem či ročním minimem (až pětileté minimum). Takto dlouhodobě a nepříznivě se tento faktor neprojevoval minimálně od začátku milénia.

Hodně trpělivosti na cestě do jarní pohody vám všem přeje

Rudolf Kovařík

foto: Rudolf Kovařík,
Jiří Kupilík

Dvanáct měsíčků

strání žila vdova se dvěma dcerami, rozmarnou Ivetou a skromnou Maruškou. Matka stranila rozverné Ivetě, která svými avantýrami prezentovanými v místním tisku zvyšovala atraktivitu možného ubytování pro turisty v chaloupce, před skromnou a pracovitou Maruškou. Ale biologické hodiny tikaly a ženich na obzoru žádný.

V té době se roznesla zpráva, že se do vesničky vrací bratr místního pasáčka velbloudů, bohatý obchodník s dotacemi Jaroušek. Ve vsi nastalo boží dopuštění, konečně partie pro místní krasavice. Po svém návratu požádal Jaroušek starostu o možnost zakoupení parcely pro vybudování rodinného horského hotelu. Starosta slíbil, že žádost v zastupitelstvu prosadí jen pod podmínkou, že se „lufták“ v místě usadí a ožení (sám měl totiž dceru na vdávání).

Jaroušek se s celou šlamastykou svěřil bratru Stanislavovi, absolventu Vysoké školy vyhánění a zahánění velbloudů v Plzni, aby mu poradil. „Podívej, bráško,“ radil Standa, „přístup na tu hru a dej podmínky, které nemůže nikdo splnit.“ A tak se také stalo. Na příštím veřejném zasedání zastupitelstva Jaroušek vystoupil a prohlásil: „Vezmu si tu dívku z obce, která mi přinese zítra večer v košíčku

pravý přírodní sníh ozdobený rampouchem.“

To byla v době permanentních blackoutů věc v domácích mrazicích zařízeních nesplnitelná. Všichni rodiče se vrhli k počítačům na internet, ale ani firma Vltavoun nedokázala přáním vyhovět. Jediná Maruška, která nevlastnila ani mobilní telefon, natož internet, vyšlapala na místní nejvyšší horu s cílem, že tam sníh s rampouchem najde. Na vrcholu ji ale čekalo překvapení. Místo sněhu a ledu seděl u výškové značky starý, v zimním úboru oděný dědeček. „Jsem měsíc Leden a vím, co tě přivádí, a protože jsi hodná, splním ti tvé přání,“ pravil, aniž čekal na oslovení.

„A kde máš ostatní měsíčky?“ zeptala se všetečná Maruška. „Neprošli zákonem o úřednicích státní správy, spěchej, než odvolají i mě,“ pobídl Marušku.

A tak děvče Lednu poděkovalo, vzalo sníh s rampouchem a sjelo lanovkou do údolí. Vyhrála, byla jediná, která splnila úkol. Jaroušek se chvíli zdráhal, ale výběrové řízení proběhlo v souladu se zákonem, a tak se v malé horské vsi slavila veliká svatba. A kdo nevěří, ať tam rychle spěchá, než ten poslední sníh a rampouch roztají.

Jiří Kupilík
foto Ulrich Möckel

NEDELE / SONNTAG 23.3.
SUPERCROSS 2014
 Pro mladé běžce na lyžích ve věku 6-18 let / für Langfahrsler im Alter 6-18 Jahre

★ **MÍSTO KONÁNÍ / ABHALTUNGSORT**
 SKI AREÁL KLÍNOVEC

PROGRAM / PROGRAMM

REGISTRACE	8:00	REGISTRIERUNG
TRÉNINK	9:00	TRAINING
KVALIFIKAČNÍ JÍZDY	10:00	QUALIFIKATIONS-LÄUFE
FINÁLE	13:00	FINALE
A NAKONEC		ANSCHLIESSEND
VYHLÁŠENÍ VÍTEZŮ		DIE SIEGEREHRUNG

VŠE ZDARMA / ALLES GRATIS

www.supercross2014.com

JUNIOR TROPHY
 Erzgebirge

SPORT 2000

Ziel 3 | CIL 3
 And yourself, Radio Hohenstein, 2013/2014, www.hohenstein.de

Europäische Union, Europäischer Fonds für regionale Entwicklung, Investition in Ihre Zukunft / Evropská unie, Evropský fond pro regionální rozvoj, Investice do vaší budoucnosti

Firma
FIDRMUC & MODES GbR

www.pendler.cz

POMOC ČESKÝM ZAMĚSTNANCŮM V NĚMECKU
 při neznalosti zákona a jazyka

- Daňové poradenství
- Dávky sociálního zabezpečení
- Zdravotní pojištění
- Rodinné dávky
- Přídavky na dítě

Marcela Fidrmucová
 +4915775142517

Barbora Modesová
 +420607165665
info@pendler.cz

SKIAREÁL

Plešivec

3

Otevřeno od prosince 2013
www.skiarealplesivec.cz

12 km sjezdovek, 3 lanové dráhy, 5 vleků, dětský park, 100% zasněžováno, lyžařská škola, půjčovna, restaurace, apres-ski bar, ski bus...

12 km pistes, 3 ropeways, 5 lifts, children park, 100% artificial snow, ski rent, ski school, restaurants, apres-ski bar, ski bus, etc.

12 км трасс, 3 подъемника, 5 подъемников, детский парк, 100% оснежения, горнолыжная школа, прокат лыж, рестораны, апре-ски бар, лыжный автобус и т. д.

AQUA CENTRUM AGRICOLA

JÁCHYMOV

SPORT & RELAX & WELLNESS

Moderní centrum vodních radovánek v srdci Krušných hor
 Vás zve k návštěvě.

✓ krytý bazén 25 m ✓ dětský bazének s vodopádem ✓ Kneippův chodník ✓ tobogán ✓ finská sauna, infrasauna ✓ a parní box ✓ whirlpool	✓ letní terasa s lehátky ✓ wellness procedury ✓ suché uhlíčné a radonové koupele ✓ relaxační masáže ✓ parafínové zábaly ✓ rybičky Garra Rufa	✓ skupinové lekce Aquafitness /na objednávku/ ✓ solná jeskyně ✓ kryokabina ✓ fitness a solárium ✓ kadeřnictví ✓ kavárna
---	---	--

LÁZEŇSKÉ CENTRUM AGRICOLA
 T. G. Masaryka 415, 362 51 Jáchymov
 tel.: +420 353 836 000
 e-mail: agricola@laznejachymov.cz
www.aquajachymov.cz www.laznejachymov.cz

LÉČEBNÉ LÁZŇE JÁCHYMOV

Truhlářství Dorazín Abertamy
Vám nabízí
srubový nábytek a dřevostavby z kulatiny

Přijďte se k nám podívat, některé kusy máme skladem
www.truhlarstvi-dorazin.cz

Kontakt:
Sokolská 406, 362 35 Abertamy
Tel.: +420 725 891 545
email: dorazin.truhlarstvi@seznam.cz

HORSKÝ STATEK ABERTAMY s.r.o.

vás zve k nákupu vlastních farmářských
produktů a výrobků do prodejny
v Abertamech, Perninská 186

Nabízíme
sýry z ovčího, koziho a kravského mléka,
mezi nimiž jsou výrobky oceněné jako
regionální potravina a biopotravina roku,
lahvové vysokotučné kravské mléko, máslo
a také čerstvé hovězí
a jehněčí maso
z vlastního
chovu.

Otevírací doba: Pátek 8-12 a 13-17; Sobota 8-12
Tel.: 602 455 329 / e-mail: vlasta.jerabkova@farmazvirat.cz
www.ryzovna.cz

LESY JÁCHYMOV PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE

SPRÁVA LESŮ MĚSTA JÁCHYMOVA

MYSLIVOST

❖ poplatkový lov jelení zvěře

NÁKUP A PRODEJ DŘEVA

PILAŘSKÁ VÝROBA

❖ certifikované stavební řezivo

❖ paletové přílezy

❖ řezání střešních krovů na zakázku
do délky 10,5 m

❖ pořez na zakázku

MĚSTSKÉ LESY, Mathesiova 209, 362 51 JÁCHYMOV
tel.: **353 811 211**, fax: **353 811 221**

STŘEDISKO PILAŘSKÉHO PROVOZU
Dvořákova 999, tel.: **731 111 784**

OČNÍ OPTIKA POTŮČKY

RYCHLE - LEVNĚ - KVALITNĚ

Pondělí až Neděle 10:00 - 17:00

STŘEDA ZAVŘENO

adresa: Potůčky 171 / tel.: +420 351 120294

pension
dobrá duše

*U kapličky 20
Horní Blatná*

- PŘÍJEMNÉ UBYTOVÁNÍ
- VÝHODNÉ PRO UZAVŘENÉ SPOLEČNOSTI
- RODINNÁ SETKÁNÍ • OSLAVY
- SPORTOVNÍ SOUSTŘEDĚNÍ

pensiondobraduse@email.cz
tel.: (+420) 721 567 255

Ski areál Potůčky

www.skipot.cz

Filozofie poskytované péče :

- Klientský/individuální přístup
- Příjemné a klidné prostředí
- Kvalitní péče
- Profesionální a komunikativní personál
- Akreditované a bezpečné zařízení
- 24 hodinový provoz
- Čistota
- Nadstandardní a doplňkové služby

**NEMOS LINKA
800 251 251**
Nemos, partner ve zdraví

www.nemostrov.cz

„Chceme být vyhledávanou nemocnicí poskytující kvalitní a specializovanou péči v příjemném prostředí.“

 1. místo

+420 353 364 111
U nemocnice 1161
383 01 Ostrov

ENGADIN
BOŽÍ DAR

- komfortní rodinné apartmány
- klidné prostředí a nádherná příroda
- vstřícný personál
- dětský koutek
- wifi připojení zdarma
- kamerově hlídané parkoviště
- sauna

Tel.: +420 774 701 505, +420 603 503 979
info@apartmanyengadin.cz
www.apartmanyengadin.cz

ŠKOLA BĚŽECKÉHO LYŽOVÁNÍ

Naučíme Vás klasiku i bruslení!

Kontakt:
Areál Novako
Boží Dar 196
+420 773 625 402
school@novako-ski.cz
www.skola-bezky.cz

Výuka: jednodenní, víkendová, individuální

Darujte pololetní předplatné
MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ HORY - ZÁPAD
Za 300 Kč každý měsíc
DUBEN až ZÁŘÍ
barevné svědectví z Krušných hor a okolí
poštou na doručovací adresu v ČR
Objednávky pro Vaše blízké zašlete:
herzgebirgeluft@seznam.cz

KRUŠNOHORSKÝ LUFT o.p.s.
Komenského 299, 362 37 Horní Blatná

Takto vypadala účetní uzávěrka před 6000 lety.
To by dnes asi neprošlo.

Účetní a daňová kancelář Věry Malimánkové
Vám zpracuje účetnictví, daně a mzdy tak,
aby to prošlo!

Věra Malimánková
II. odboje 194, Horní Blatná
353 541 771; 728 479 709; vm@fias.cz

K
SEDÁ
"O HAVRANA"
JÍDLO CHUTNÁ

**RESTAURACE
BOHEMIA
HORNÍ BLATNÁ**

• LEVNÉ UBYTOVÁNÍ
www.pensionbohemia.cz

TRUHLÁRNA KAŠPAR.CZ – NEJSME PLÁTCI DPH
VYRÁBÍ: OKNA, DVEŘE, ZÁRUBNĚ, SCHODY, NÁBYTEK AJ.
MOŽNOST POŘEZU VLASTNÍ KULATINY
MEINLOVA 188, PERNINK, T-353 892 383 • M-723 331 711